

Nr 45.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till byggnadslag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 28 februari 1947 dagtecknad proposition, nr 131, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) byggnadslag;
- 2) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar;
- 3) lag angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar;
- 4) lag om ändrad lydelse av 33 § civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536); samt
- 5) lag angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Propositionen har, utom såvitt angår det under 5) omnämnda lagförslaget, hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet.

I samband härmed har utskottet förehaft följande motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 248 av herr Wistrand m. fl.,

nr 249 av herr Bergquist,

nr 250 av herr Näsgård, samt

inom andra kammaren

nr 373 av herr Mattsson,

nr 374 av herr Pettersson i Dahl m. fl., likalydande med motionen nr 250 i första kammaren,

nr 375 av herr Skantze m. fl., likalydande med motionen nr 248 i första kammaren, och

nr 376 av herr Andersson i Falun, likalydande med motionen nr 249 i första kammaren.

De av utskottet behandlade lagförslagen ha den lydelse som nedan omnämas. Beträffande de skäl som ligga till grund för lagförslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Vad motionärerna hemställt återgives i samband med utskottets yttrande i de ämnen som beröras av motionerna. I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet i huvudsak hänvisa till motionerna.

Inledning.

Nu gällande bestämmelser angående byggnadsverksamhetens ordnande finnas i stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) och byggnadsstadgan den 20 november samma år (nr 364). Beträffande innehållet av nämnda bestämmelser vill utskottet hänvisa till den redogörelse härför som lämnats i propositionen (s. 40—44).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1941 tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet den 19 december 1941 statssekreteraren, numera häradshövdingen K. E. Elliot, ordförande, generaldirektören O. H. Malmberg, stadsarkitekten G. M. W. Wetterling och föredraganden för stadsplaneärenden i kommunikationsdepartementet, numera kanslirådet N. E. J. Aurén att verkställa utredning om regionplaneagstiftning och översyn av gällande lagstiftning för byggnadsverksamheten jämte vad därmed äger samband. För att delta i överläggningar med utredningsmännen utsågos samtidigt särskilda sakkunniga. Utredningsmännen, vilka antogo benämningen *stadsplaneutredningen 1942*, ha, på sätt i direktiven förutsettes, gjort vissa avsnitt av ämnet till föremål för behandling vart för sig. I enlighet härmed har utredningen tidigare avgivit dels den 16 april 1942 ett särskilt betänkande med förslag till åtgärder för snabbare handläggning av stadsplane- och tomtindelningsärenden (SOU 1942: 27), dels ock den 17 juni 1943 ett betänkande med förslag till vissa ändringar i byggnadsstadgan i syfte att åstadkomma mera rationella och enhetliga bestämmelser (SOU 1943: 30). Båda dessa förslag ha i huvudsak genomförts. Efter att numera ha avslutat sitt arbete har utredningen den 22 maj 1945 avgivit betänkande med förslag till byggnadslag och ett flertal andra författningar (SOU 1945: 15).

Sedan vederbörliga yttranden inhämtats över stadsplaneutredningens sistnämnda förslag, har frågan om ny byggnadslagstiftning varit föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet, och ha därvid på grundval av utredningens förslag och de inkomna yttrandena utarbetats de vid propositionen fogade författningsförslagen.

Förslaget till byggnadslag.

Översikt över förslagets innehåll.

Regleringen av bebyggelsen vilar enligt gällande lag på den principen att det allmänna, med respekterande av den enskildes rätt till marken, föreskriver de inskränkningar däri som äro oundgängligen erforderliga från allmän synpunkt. Regleringen innebär sålunda en avvägning mellan de enskilda markägarnas och det allmännas intressen. I propositionen uttalas att de inskränkningar i markägarnas dispositionsrätt till marken som kunna föreskrivas med stöd av gällande lag befunnits otillräckliga för att få till stånd en god planläggning och reglering av bebyggelsen. Den rätt att exploatera mark för bebyggelse som nu i princip tillkommer envar markägare hade, heter det vidare i propositionen, medfört allvarliga missförhållanden. En regle-

ring av exploateringsrätten syntes därför påkallad. Markägaren kunde icke rimligen få vara berättigad att utnyttja sin mark på ett sätt som medförde sociala missförhållanden och onödiga kostnader för det allmänna.

Intresset att reglera den enskildes rätt att använda sin mark för byggnadsändamål har gjort sig gällande huvudsakligen i fråga om tätbebyggelse, varmed enligt förslaget förstås sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Stadsplanelagen ger väl möjlighet att reglera tätbebyggelse som förväntas uppkomma inom visst område men saknar medel att bestämma var och när sådan bebyggelse må äga rum. Departementschefen uttalar i propositionen att avsaknaden av medel att leda bebyggelsen till härför lämpliga platser medfört uppkomsten av samhällsbyggnader utan utvecklingsmöjligheter och en olämplig spridning av bebyggelsen, varigenom anläggningar för gemensamma behov, såsom skolor, vägar samt ledningar för vatten och avlopp, försvårats och fördyrats. Med en okontrollerad exploatering kunde vägar och anläggningar som planerats för relativt små samhällen snabbt bli otillräckliga och i behov av ombyggnad, därvid ej sällan gjorda investeringar ginge förlorade. För att befogade anspråk på allmänna anläggningar skulle kunna tillgodoses måste det allmänna, som ytterst bure ansvaret härför, kunna hindra tätbebyggelse på platser, som ej vore lämpade härför från kommunikationssynpunkt, med hänsyn till vattenförsörjning och avlopp eller på grund av liknande omständigheter. Från ekonomisk synpunkt vore det vidare önskvärt att befintliga anläggningar effektivt utnyttjades. Med hänsyn härtill måste man kunna hindra tätbebyggelse även å platser som i och för sig vore lämpade härför. Behov härav kunde föreligga, om i närheten funnes ett redan planlagt område, vilket ej skulle komma att utnyttjas i avsedd omfattning, om bebyggelsen tillätes söka sig fram på andra håll.

Av nu anförda skäl har det ansetts böra tillkomma det allmänna att bestämma var och när tätbebyggelse må komma till stånd. Denna princip som skall gälla icke blott städer och samhällen utan även landet i övrigt har kommit till uttryck i 5 § andra stycket i förslaget till byggnadslag, däri stadgas att det — för att mark skall få användas till tätbebyggelse — förutsättes att den vid planläggning prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet. Förslaget utgår vidare från att tätbebyggelse icke må komma till stånd inom ett område innan detaljplan, varmed avses stadsplan eller byggnadsplan, fastställts för området. Fråga om visst område må tagas i anspråk för tätbebyggelse och detaljplan sålunda fastställas för detsamma förutsättes enligt förslaget skola bedömas främst från ekonomiska, sociala och sanitära synpunkter. Tätbebyggelse inom ett område skall sålunda kunna förhindras, om kostnaderna för anläggning av vägar samt anordnande av kommunikationer, vattenförsörjning, avlopp, skolor och belysning skulle bli oskäligt stora. Hänsyn skall även tagas till frågan huruvida invånarna kunna förväntas inom området eller inom rimligt avstånd därifrån få tillgång till fritidsanordningar, inköpsmöjligheter och andra för ett fullvärdigt samhällsliv önskvärda inrättningar. Det anses vidare klart att samhällsbyggnader icke må till-

låtas uppkomma å område, som är direkt olämpligt härför från sundhets-synpunkt. Detaljplanläggning kan även förvägras med hänsyn till försvarets eller luftfartens intressen eller från naturskyddssynpunkt. En förutsättning för att tätbebyggelse må hindras av ekonomiska eller sociala skäl är dock enligt uttalande i propositionen att lämplig byggnadsmark finnes att tillgå på annat håll på rimliga villkor. Vad som vid prövning av hithörande spörsmål främst skall eftersträvas är sålunda, att erforderlig tätbebyggelse förläggas till den plats som från allmän synpunkt är den ändamålsenligaste. Tidpunkten för detaljplanläggning förutsattes enligt förslaget skola bestämmas så att den möjliggör ett samhälles rationella utbyggande i etapper.

För att förhindra uppkomsten av tätbebyggelse utan föregående detaljplanläggning har i förslaget till byggnadsstadga upptagits föreskrift om att inom område, som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan, byggnadslov ej må medgivas nybyggnad som skulle innefatta sådan bebyggelse. Som nybyggnad liksom hittills ej skall få företagas utan byggnadslov inom städer, samhällen och sådana områden på landet, för vilka detaljplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skulle man härigenom inom nu berörda orter kunna på ett effektivt sätt hindra ej önskvärd tätbebyggelse. Till förekommande av tätbebyggelse inom övriga delar av landet kan länsstyrelsen, om sådan bebyggelse befaras uppkomma inom viss ort, enligt förslaget till byggnadslag förordna att nybyggnad inom orten icke må äga rum utan särskilt tillstånd. Finnes vid prövning av ansökan om sådant tillstånd att företaget är att hänföra till tätbebyggelse, skall ansökningen avslås. Av praktiska skäl skola nu nämnda bestämmelser ej avse bebyggelse för tillgodoseende av jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

Departementschefen uttalar i propositionen att behovet att reglera markens användning för annan bebyggelse än tätbebyggelse är mindre. Sådant behov kunde dock stundom föreligga, exempelvis därför att visst område på grund av naturskönhet eller säregna naturförhållanden eller med hänsyn till redan förefintlig, ur kulturhistorisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse borde skyddas mot vandalisering. En reglering av den enstaka bebyggelsen kunde vidare påkallas av hänsyn till försvarets och den civila luftfartens intressen. Bestämmelser om skydd mot bebyggelse till men för nämnda intressen ha upptagits i den föreslagna lagen. Det framhålles vidare i propositionen att även enstaka byggnadsföretag kunde menligt påverka ett framtida ändamålsenligt utnyttjande av marken. Sådana företag kunde exempelvis hindra genomförandet av den planläggning för tätare bebyggelse, som — sedan utvecklingen hunnit fortskrida något längre — prövades böra komma till stånd. Avsåges visst område skola reserveras för något särskilt ändamål, t. ex. såsom fritidsområde, kunde detta syfte äventyras om marken toges i anspråk för byggnadsändamål, även om fråga endast vore om enstaka bebyggelse. Av dessa skäl ha i förslaget till byggnadslag upptagits föreskrifter, varigenom mark må tills vidare undantagas även från glesbebyggelse.

Regleringen av bebyggelsen skall enligt förslaget främst ske genom en än-

damålsenlig planläggning. Enligt gällande lagstiftning förutsättes planläggningen av marks användning skola i huvudsak ske endast för sådana lokalt begränsade delar av en kommun, där tätbebyggelse uppstått eller inom relativt kort tid är att förvänta. Någon möjlighet att samordna de detaljplaner som uppgöras för olika bebyggelseområden finnes icke. Det är, uttalar departementschefen, uppenbart att en rationell planläggning icke kan åstadkommas med en dylik begränsning till rummet. För att komma till rätta med hithörande problem vore det numera nödvändigt att de skärskådades från en vidare synvinkel och i ett större sammanhang än hittills skett. Avsaknaden av medel, varigenom detaljplaner för olika kommuner kunde samordnas, hade i synnerhet gjort sig gällande vid planläggning inom de områden för vilka de större städerna utgjorde centra. I förslaget till byggnadslag ha därför införts bestämmelser, som möjliggöra en gemensam planläggning för två eller flera kommuner, vilka på grund av geografiska eller ekonomiska förhållanden utgöra en intressegemenskap. Plan för dylikt område — regionplan — skall avse markens användning för olika ändamål, i den mån det påkallas av gemenskapen. Regionplanering skall sålunda ske i alla de för bebyggelseregleringen betydelsefulla hänseenden, där planläggningen av markens användning inom en kommun icke kan äga rum på ett från allmän synpunkt ändamålsenligt sätt utan att hänsyn toges till utvecklingen inom en eller flera andra kommuner. Regionplanering skall ske särskilt med avseende å marks användning för tätbebyggelse, viktigare trafikleder, friluftsliv, flygplatser, industriområden, vattenförsörjning och avlopp. Regionplanen kan begränsas att avse markens användning för endast ett eller ett par av dessa ändamål. Syftet med regionplanen är närmast att tjäna till ledning vid framtida detaljplanering. För att vinna detta syfte anses regionplanen icke behöva medföra tvingande rättsverkningar på samma sätt som t. ex. en stadsplan. Regionplanen har därför enligt förslaget mycket begränsade rättsverkningar. I propositionen uttalas emellertid, att det även utan särskilt stadgande vore klart att stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser icke utan bärande skäl finge fastställas i strid mot regionplanen.

För planläggning av stads område utanför stadsplan må enligt stadsplanelagen upprättas stomplan. Denna avser att fastställa grunddragen för framtida ordnande och bebyggande av område utanför stadsplan. Enär stomplanen kan medföra skyldighet för staden att inlösa mark, har denna planform utnyttjats endast i ringa utsträckning. Stomplanen skall enligt förslaget ersättas av en översiktsplan — generalplan — som icke nödvändigtvis behöver medföra stomplanens rättsverkningar. Generalplanen, som avses skola komma till användning såväl i städer och stadliksnande samhällen som på landsbygden, skall ange grunddragen för markens användning för olika ändamål, såsom för viktigare trafikleder och andra allmänna platser, bostadsbebyggelse, industri och friluftsliv. Genom planen kunna områden undantagas från tätbebyggelse. Huvudsyftet med generalplanen är att klargöra de faktorer, som äro av betydelse för den efterföljande detaljplaneringen. Departementschefen framhåller att det utan en dylik översiktsplan i

allmänhet icke är möjligt för de kommunala organen och för de granskande statliga myndigheterna att avgöra, huruvida ett förslag till detaljplan för ett begränsat område riktigt anpassats till utvecklingen inom kommunen i dess helhet. Vidare vill man vinna en överblick över trafiknätet utan vilken det är svårt att bedöma lämpligheten av ifrågasatta vägföretag. För att generalplanen skall kunna fylla sin uppgift behöver den, uttalar departementschefen vidare, icke vara förenad med rättsverkningar. Om planen ej är tvingande, är det emellertid icke alltid möjligt att hindra, att marken bebygges eller eljest tages i anspråk på ett sätt som försvårar planens genomförande. Planen skall därför enligt förslaget på framställning av kommunen kunna genom fastställelse göras tvingande. Generalplan på landet kan enligt förslaget i viss utsträckning fastställas och sålunda få rättsverkan även utan framställning av kommunen. Kan fastställelsen medföra direkta utgifter för kommunen av någon betydelse, förutsättes dock regelmässigt för fastställelse framställning från kommunens sida. Fastställelse av generalplan innefattar förbud mot nybyggnad i strid mot planen och kan under vissa förutsättningar medföra lösnings- och ersättningskyldighet för kommunen.

Detaljplaneringen förutsättes även framdeles skola ske genom stadsplan och byggnadsplan. Stadsplaneinstitutet, sådant det utformats i stadsplanelagen, har i förslaget bibehållits i princip oförändrat. Detaljbestämmelserna härom ha dock i stor utsträckning jämkats. Rätten för kommun att lösa mark har vidgats. Föreskrifterna om markexploatörs skyldighet att i vissa fall utan ersättning avstå mark till gator och allmänna platser ha något jämkats i syfte att möjliggöra en tillämpning i större utsträckning, varjämte bestämmelserna om gatumarksersättning och om bidrag till gatubyggnads-kostnad förenklats.

Enligt gällande lag kan stadsplan icke komma till användning på landet utanför köpingarna och municipalsamhällena. Det framhålles i propositionen att municipalbildningssystemet vore förenat med betydande olägenheter; det medförde en kostsam överorganisation och i vissa fall en dubbelbeskattnings av samhällets invånare. Den största olägenheten vore emellertid att municipalbildning icke kunde ske förrän på ett tämligen sent stadium av tätortens utveckling, när samhället eljest bleve alltför svagt i ekonomiskt hänseende. Om bebyggelsen på grund härav icke i tid komme att regleras genom stadsplan, kunde detta längre fram medföra allvarliga missförhållanden och ökade kostnader för det allmänna. Av nu anförda skäl skall enligt förslaget möjlighet finnas att fastställa stadsplan för område på landet utan samband med municipalbildning. Om stadsplan kommer till användning på landet utan municipalbildning, blir det landskommunen som har att svara för planens upprättande och genomförande.

Byggnadsplaneinstitutet skall enligt förslaget få något större rättsverkningar än för närvarande; bl. a. har tillskapats möjlighet att ge markägare ersättning för intrång på grund av byggnadsplan. Den nuvarande avsaknaden av bestämmelser härom har enligt uttalande i propositionen i hög grad försvårat en ändamålsenlig planläggning, när man till följd av bristen på möj-

lighet att kompensera markägare måst undvika planlösningar som för någon markägare medför större olägenhet än som svarar mot den nytta han får av planen. Enligt förslaget skall det ankomma på vägförening enligt lagen om enskilda vägar att svara för genomförandet av byggnadsplan, såvitt fråga är om vägar och allmänna platser.

Förslaget förutsätter att avstyckningsplaner icke vidare få upprättas efter den nya lagens ikraftträdande. Bestående planer skola dock gälla och få den rättsverkan, att nybyggnad icke må ske i strid med sådan plan. Avstyckningsplanen skall på landet ersättas av byggnadsplan. Denna kan enligt de föreslagna bestämmelserna göras mycket enkel så att den nära ansluter sig till den nuvarande avstyckningsplanen. I stad skall stadsplanen övertaga även avstyckningsplanens uppgifter. Byggnadsplan skall dock i vissa fall efter särskilt förordnande av Kungl. Maj:t kunna tillämpas inom stads område, främst för reglering av sådana mindre tätorter inom stads landsbygdsområde som icke ha samband med stadens egentliga kärna.

I fråga om utomplansbestämmelser innefattar förslaget icke någon principiell förändring i förhållande till vad nu gäller.

Beträffande det administrativa förfarandet i planärenden vilar förslaget i huvudsak på samma grunder som gällande lag. Fastställelse av stadsplan skall sålunda alltjämt ankomma på Kungl. Maj:t. På den högsta förvaltningsmyndigheten skall vidare ankomma att fastställa regionplan och generalplan i stad. Fastställelseprövningen av utomplansbestämmelser i stad har däremot överflyttats på länsstyrelsen. På denna skall liksom hittills ankomma att fastställa byggnadsplan, utomplansbestämmelser på landet samt vissa ändringar av stadsplan. Länsstyrelsen har vidare att fastställa generalplan på landet samt vissa ändringar av generalplan i stad. Även i fråga om dispenser från byggnadsförbud utgår förslaget i huvudsak från samma principer som enligt stadsplanlagen.

Enligt nu gällande bestämmelser skall byggnadsnämnd finnas i varje stad och stadsliknande samhälle samt för sådant område på landet för vilket fastställts byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. En av orsakerna till rådande missförhållanden på byggnadsväsendets område är enligt uttalande i propositionen, att man hittills på landet i alltför stor utsträckning saknat lokala byggnadsvårdande organ. Det föreslås därför att byggnadsnämnd skall finnas i varje kommun. De uppgifter som skola ankomma på byggnadsnämnd, där skyldighet att söka byggnadslov ej föreligger, skola enligt förslaget bli väsentligt mera begränsade än de som nu ävila byggnadsnämnd i tätort samt främst avse att öva tillsyn över byggnadsverksamheten och att, med ledning av givna anvisningar, upplysa länsstyrelsen om begynnande tätbebyggelse, om uppkommande behov av planreglerande åtgärder och om planerade större byggnadsföretag.

Förslaget förutsätter att ersättning ej skall utgå till markägare som hindras att exploatera sin mark för tätbebyggelse. Av principen att mark icke må användas för tätbebyggelse utan att den vid planläggning prövats lämpad härför har nämligen, även utan att detta uttryckligen anges, ansetts följa.

att ersättning för tätbebyggelse ej bör utgå, om markägare hindras att exploatera sin mark för sådan bebyggelse, vartill han ju icke har någon generell befogenhet. Denna begränsning av markägares rätt skall, enligt uttalande av departementschefen vid remissen till lagrådet för förslaget till byggnadslag, iakttagas även vid tillämpning av annan lagstiftning, t. ex. expropriationslagstiftningen. Därest sålunda vid expropriation fråga uppkommer om att ersätta mark efter dess värde för byggnadsändamål, skall marken värderas med beaktande av alla de inskränkningar som finnas intagna i byggnadslagstiftningen. Då exploateringsrätten hittills varit i princip fri, skulle det, uttalar departementschefen vidare, emellertid vålla obilliga konsekvenser, om de nya ersättningsreglerna gjordes gällande även med avseende å värdestegring, som inträtt före lagens ikraftträdande. Undantag för sådan värdehöjning har därför stadgats.

Lagrådet har uttalat, att den genom 5 § i förslaget till byggnadslag indirekt uttryckta regeln, att tätbebyggelsevärde ej skulle få uppkomma i avseende å annan mark än sådan som vid planläggning prövats lämpad för ändamålet, icke syntes kunna godtagas för såvitt den komme i strid med ekonomiska normer som övade inflytande på fastighetsmarknaden. Om sålunda ett område vore beläget intill en tätort och övervägande skäl talade för att tätorten komme att utvidgas till att omfatta området på sådant sätt, att större eller mindre del därav måste komma att bli föremål för tätbebyggelse, syntes det uteslutet att hänsyn därtill icke toges vid frivilliga försäljningar av till området hörande mark redan innan frågan om planering av marken vore aktuell. Det förefölle uteslutet att genom lagstiftning fastslå att den värdestegring som vid en blivande planering med all säkerhet komme att konstateras skulle vara helt reserverad för den som vore ägare till marken vid tidpunkten för planläggningen. Med de föreslagna bestämmelserna borde någon sådan värdestegring emellertid icke kunna uppkomma, när det vore fråga om mark som måste antagas aldrig kunna godtagas för tätbebyggelse, och värdestegringen i övrigt bliva relativt blygsam på grund av risken att marken med hänsyn exempelvis till försvars-, samfärdsels- eller naturskyddsförhållanden ej komme att få användas för tätbebyggelse eller att marken för längre eller kortare tid undantoges från sådan bebyggelse. Det måste också antagas, att om vid den första planläggningen marken funnes icke lämpad för tätbebyggelse, en av utsikten till sådan bebyggelse föranledd värdestegring komme att, såsom grundad på oriktig bedömning, falla bort. Den begränsning av värde-regelns omfattning som sålunda måste göras syntes näppeligen stå i strid med den lydelse 5 § erhållit. Under förutsättning att värde-regeln hade den innebörd som här antagits syntes någon principiell invändning mot densamma icke kunna göras.

I anledning av detta uttalande av lagrådet framhåller departementschefen i propositionen att han ej ansett sig böra framlägga något förslag till bestämmelser rörande den närmare regleringen av de värderingsspörsmål, som berörts i lagrådets utlåtande, enär han förutsatte att dessa frågor skulle prövas i samband med den revision av expropriationslagstiftningen som

enligt meddelade direktiv ankomme på markutredningen. Förslag till närmare värderingsregler vore att förvänta redan innevarande år.

Förutsättning för skyldighet för kommun eller samhälle att lösa mark eller att utgiva ersättning för intrång på grund av att ägarens förfoganderätt över marken inskränkts genom planläggning var enligt 21, 22, 48 och 116 §§ i det till lagrådet remitterade förslaget, att ägaren kunde nyttja marken allenast på sätt som stode i uppenbart missförhållande till markens värde vid tiden för planens fastställande respektive antagande. En liknande bestämmelse var upptagen i 83 § för det fall att med hänsyn till försvaret eller luftfarten bebyggelse ej tilläts i den omfattning eller på det sätt som eljest kunnat medgivas. Lagrådet underströk i sitt yttrande det riktiga i den till grund för nu nämnda bestämmelser liggande principen att anspråk på inlösen icke skulle kunna grundas på en värdestegring, som efter planläggningen inträffat till följd av kommunens eller samhällets åtgärder. Lagrådet ifrågasatte emellertid om principen kunde genomföras på det föreslagna sättet samt anförde till stöd härför bl. a. att hänsyn icke tagits till efter planläggningen inträffade förändringar i jordbruksvärdet. De olägenheter som vore förenade med de föreslagna bestämmelserna syntes, uttalade lagrådet vidare, lättast kunna undvikas genom att i 21, 22, 48 och 116 §§ markens värde icke hänfördes till tidpunkten för vederbörande plans antagande eller fastställande utan i stället där intoges föreskrift att vid bedömandet av markens värde hänsyn ej finge tagas till värdeökning som uppkommit i följd av planläggningen samt att 83 § underginge jämkning av motsvarande innebörd.

Departementschefen har i propositionen anmärkt att enligt lagrådets förslag varje värdeökning som ej föranleddes av planläggningen skulle komma ägaren till godo. Detta kunde icke godtagas. Hade värdeökningen t. ex. föranletts av att bättre kommunikationer anordnats genom det allmännas försorg, syntes detta ej böra medföra att kommunens eller samhällets lösnings- och ersättningskyldighet ökades. Vad lagrådet anført om förändringar i jordbruksvärdet kunde ha sitt teoretiska berättigande. Med hänsyn till att även glesbebyggelsevärde regelmässigt komme i betraktande saknade dock förändringarna i jordbruksvärdet praktisk betydelse i detta sammanhang. Departementschefen har därför ansett sig böra vidhålla den princip för bestämmande av lösnings- och ersättningskyldighet som kommit till uttryck i det remitterade förslaget. Med hänsyn till vissa av lagrådet gjorda erinringar beträffande bestämmelsernas avfattning ha dock dessa jämkats något. I envar av 21, 22, 48 och 116 §§ byggnadslagen har i enlighet härmed stadgats, att prövningen av fråga om ägare på grund av inskränkning i förfoganderätten över mark till följd av planläggning kan nyttja marken allenast på sätt, som står i uppenbart missförhållande till markens värde, skall ske med hänsyn till markens »tidigare värde». Härigenom torde, uttalar departementschefen, med tillräcklig tydlighet angivas att bedömningen skall ske med utgångspunkt från markens värde före planläggningen. Bestämmelsen i 83 § har jämkats på motsvarande sätt.

Den nya lagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1948.

Utskottet.

1931 års stadsplanelag är resultatet av ett långvarigt och ingående lagstiftningsarbete samt innefattar i förhållande till äldre rätt betydelsefulla nyheter med avseende å samhällenas planläggning. Det är dock tydligt — såsom jämväl allmänt vitsordats i yttrandena över stadsplaneutredningens betänkande — att gällande lagstiftning icke ger samhällena de möjligheter att reglera bebyggelsen på ett ändamålsenligt sätt som särskilt på grund av den efterföljande utvecklingen på hithörande område numera erfordras. Tätorternas befolkning har genom inflyttning ökat i en väldig utsträckning. Samtidigt ha anspråken på bostäder, kommunikationer, sanitära anläggningar, friluftsområden och social omvårdnad väsentligt stegrats. Motorfordonstrafikens revolutionerande utveckling har framkallat behov av att vid planläggning av bebyggelsen taga större hänsyn till trafiksäkerheten på och trafikkapaciteten av de allmänna samfärdsellederna. Den ökade lufttrafiken med dess krav på flygsäkerhet och behov av anläggning och utvidgning av flygplatser påkallar en väsentlig begränsning av byggnadsrätten med avseende å mark omkring flygplatserna och en samordning av olika kommuners planläggning. Utvecklingen i nu nämnda och andra hänseenden nödvändiggör vidtagande av väsentligt mera vittgående åtgärder från det allmännas sida för särskilt tätorternas ordnande och bebyggande på ett ändamålsenligt sätt än vad som vid stadsplanelagens tillkomst ansågs nödigt.

En av de allvarligaste bristerna i gällande lagstiftning är att den saknar medel att leda bebyggelsen till platser som från allmän synpunkt äro lämpade härför. Den rätt att exploatera mark för tätbebyggelse som nu i princip tillkommer envar markägare har lett till uppkomsten av samhällsbyggningar utan utvecklingsmöjligheter och till en godtycklig spridning av bebyggelsen över stora områden. Härigenom ha jämväl det allmännas kostnader för gemensamma anläggningar, såsom skolor, trafikleder samt vatten- och avloppsledningar, ökat. Det är också givet att sådana anläggningar av ekonomiska skäl icke kunnat komma den spridda bebyggelsen till godo i önskvärd utsträckning.

En annan brist hos stadsplanelagen är att den icke förmår trygga att detaljplaneringen av bebyggelsen i erforderlig omfattning föregås av en planläggning i stora drag. Städerna och samhällena ha härigenom i stor utsträckning kommit att sakna en översiktsplan som på ett mera schematiskt sätt anger hur den efterföljande detaljplaneringen bör gestaltas. Denna brist har försvårat bedömningen av upprättade förslag till detaljplan samt föranlett många misstag beträffande den framtida utvecklingen och härigenom orsakat onödiga kostnader för det allmänna, särskilt vid trafiknätets utbyggande. Stadsplanelagen saknar vidare bestämmelser rörande regionplanering. Möjlighet saknas sålunda att samordna detaljplaner, som uppgöras för olika bebyggelseområden, och att härigenom hindra åtgärder inom en kommun, vilka stå i strid mot vidtagna eller planerade åtgärder i en annan kommun. Enligt stadsplanelagen kan stadsplan ej fastställas för tätort på landet utan samband med municipalbildning. På många håll har man emellertid sökt und-

vika dylik municipalbildning, enär den är förenad med vissa olägenheter. Till följd härav har bebyggelsen i många fall icke i tid fått erforderlig detaljreglering. Detta har medfört allvarliga missförhållanden. Även stadsplanelagens bestämmelser rörande byggnadsplan äro ur flera synpunkter mindre tillfredsställande. Planens rättsverkningar äro alltför begränsade och kunna på grund härav icke möjliggöra rättvisa markägarna emellan.

Utskottet finner med hänsyn till vad sålunda anförts en revision av 1931 års stadsplanelagstiftning nödvändig.

Det genom propositionen framlagda förslaget till ny lag i ämnet — byggnadslag — innehåller, på sätt framgår av redogörelsen för förslaget, åtskilliga viktiga nyheter samt synes utskottet väl ägnat att avhjälpa bristerna i gällande lag. De föreslagna grunderna för den nya lagstiftningen äro enligt utskottets mening i allt väsentligt väl avvägda.

Vissa jämkningar i de föreslagna grunderna för planväsendet ha förordats i några motioner. Enligt förslaget skola, om Kungl. Maj:t förordnat om upprättande av regionplan, de kommuner och samhällen som beröras av denna bilda regionplaneförbund för handläggning av frågor rörande planen. I motionerna I: 250 och II: 374 ifrågasattes huruvida det nu är lämpligt att bilda dylika specialkommuner för regionplanering. Möjligheterna att skapa särskilda kommunala subjekt för detta och andra ändamål vore för närvarande föremål för utredning av 1944 års kommitté för kommunal samverkan. Det funnes icke anledning att föregripa de förslag, som kunde komma att avgevas av nämnda kommitté. Motionärerna hemställa därför om sådan ändring av förslaget att något särskilt regionplaneförbund icke tillskapas.

Ett bifall till denna hemställan skulle innebära att en kommun icke skulle kunna tvingas deltaga i upprättandet av en regionplan som berör kommunen. Syftet med regionplanering kan emellertid icke vinnas utan medverkan av samtliga av planen berörda kommuner. Med hänsyn till det allmännas intresse av att en samordning av de olika kommunernas planläggning kommer till stånd, när så erfordras, måste regionplan kunna upprättas även mot kommuns önskan. Huruvida den för planläggningen erforderliga tvångssammanslutningen bör ha karaktär av kommunalförbund eller om en särskild specialkommun bör bildas för ändamålet är en lämplighetsfråga. Nyssnämnda kommitté som den 30 april 1947 avgivit betänkande i ämnet har föreslagit bildandet av särskilda regionkommuner för detta och vissa andra ändamål (SOU 1947: 30). Att redan nu taga ställning till detta förslag, som för närvarande är föremål för remissbehandling, torde icke vara möjligt. Att förevarande organisatoriska spörsmål löses på det i propositionen förordade sättet innebär emellertid icke något ställningstagande till kommitténs förslag. Departementschefen har nämligen förutsatt att den organisatoriska frågan skall upptagas till förnyat övervägande i samband med prövningen av kommitténs förslag. Utskottet, som finner en dylik omprövning önskvärd, anser sig av nu anförda skäl böra avstyrka motionerna i denna del.

I nyssnämnda motioner har vidare yrkats att genomförandet av byggnadsplan, i vad avser vägar, allmänna platser, vatten och avlopp, skall ankomma

på kommunen. På sätt framhålles i propositionen torde helt visst kunna antagas att frågorna om vägar, allmänna platser, avlopp och vattenförsörjning inom ett byggnadsplaneområde skulle lösas på ett tillfredsställande sätt, om ansvaret härför lägges på kommunen. Det är emellertid avsett att byggnadsplaneinstitutet hädanefter skall komma till användning endast med avseende å smärre tätorter. För alla större tätorter bör stadsplaneinstitutet med dess större möjligheter till en ändamålsenlig reglering tillämpas. I fråga om mindre samhällsbildningar kan ansvaret för ordnandet av ifrågavarande angelägenheter ofta med fördel läggas på den som exploaterar marken eller på markägarna. Att ålägga kommunerna ansvaret härför är knappast tänkbart utan att samtidigt bereda dem möjlighet att av markägarna uttaga bidrag till kostnaderna för planens genomförande. Om byggnadsplaneinstitutet utbygges med bestämmelser härom, skulle detta innebära att byggnadsplanen förvandlas till en, låt vara något förenklad stadsplan. Detta skulle emellertid vara ägnat att fördröja erforderlig planläggning och i många fall medföra en onödig administration. Det måste dock vara till fördel för det allmänna att äga tillgång till ett så enkelt och lätt användbart planinstitut som byggnadsplanen utgör. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka motionärernas hemställan i detta hänseende. Utskottet förutsätter emellertid, att om det i något fall skulle visa sig att byggnadsplaneområdes behov av vägar, allmänna platser, avlopp och vattenförsörjning icke kan på ett tillfredsställande sätt tillgodoses utan kommunens ingripande, stadsplanläggning äger rum.

Såsom redogörelsen för innehållet i den nya lagen ger vid handen vilar förslaget i fråga om det administrativa förfarandet i planärenden i huvudsak på samma grunder som gällande lag. I motionerna I: 249 och II: 376 hemställas att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i förslaget tili byggnadslag, att största möjliga antal av ärenden, som enligt förslaget skola avgöras av Kungl. Maj:t, i stället få avgöras av länsstyrelsen. I anslutning härtill yrkas vidare att riksdagen måtte begära utfärdandet av nya anvisningar rörande frågan när en stadsplaneändring skall fastställas av länsstyrelsen eller vidarebefordras till Kungl. Maj:t med en väsentlig utvidgning av länsstyrelsens kompetensområde. Frågan om en viss decentralisering av beslutanderätten i planärenden har upptagits även i motionerna I: 250 och II: 374, däri hemställas att riksdagen måtte besluta att prövningen av fråga om förlänande av rättsverkan åt generalplan i stad i enklare fall skall ankomma på länsstyrelsen.

Den i nu nämnda motioner upptagna frågan om en decentralisering av beslutanderätten i planärenden är av en betydande räckvidd. Vad först angår frågan i vilken utsträckning fastställelseprövningen av olika planer bör ankomma på Kungl. Maj:t må framhållas, att regionplanering berör så viktiga riksintressen och innefattar en så ömtålig avvägning mellan olika kommuners intressen, att fastställelse av regionplan uppenbarligen måste ankomma på Kungl. Maj:t. Motivet till att fastställelseprövningen av övriga planer i så stor utsträckning lagts på Kungl. Maj:t har varit att fastställelse

av plan medför vittgående inskränkningar i markägarnas förfoganderätt över sin mark samt rätt för kommunen att i viss omfattning lösa mark som erfordras för plans genomförande. Dyliga ingrepp i den enskildes rätt ha tidigare icke ansetts kunna föreskrivas av annan myndighet än Kungl. Maj:t. Från rättssäkerhetssynpunkt synas knappast några betänkligheter kunna resas mot en överflyttning av fastställelseprövningen beträffande nu ifrågakomna planer från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna. Markägare skulle ju alltid genom besvär kunna draga ärendet under Kungl. Maj:ts prövning. För en decentralisering av fastställelseprövningen talar särskilt det förhållandet, att den föreslagna skärpningen av byggnadsverksamhetens reglering kommer att i hög grad öka arbetsbördan för de statliga och kommunala organen och att det därför, på sätt jämväl framhålles i motionerna, är särskildt angeläget, att den administrativa handläggningen av planärenden ordnas på ett smidigt och rationellt sätt till undvikande av onödig omgång och tidsutdräkt. Till stöd för en decentraliserad fastställelseprövning har även anförts länsstyrelsernas bättre kännedom om de lokala förhållandena.

Ehuru sålunda starka skäl tala för att alla andra planer än regionplaner fastställas av länsstyrelsen, är dock en sådan reform under nuvarande förhållanden ägnad att inge allvarliga betänkligheter. Erfarenheten visar nämligen att länsstyrelsernas tillämpning av nu gällande bestämmelser är mycket oenhetlig. En överflyttning av fastställelseprövningen i samband med den betydande utvidgning av planläggningen, som kommer till stånd genom den nya lagstiftningen, är ägnad att skärpa denna oenhetlighet. Olika praxis hos skilda länsstyrelser liksom de stora värden varom här är fråga kunna antagas leda till att besvär i stor utsträckning anföras hos Kungl. Maj:t. Om så blir fallet, kommer decentraliseringen att medföra, i stället för åsyftad lättnad i administrativt hänseende, ytterligare dröjsmål och omgång i ärendenas avgörande. Anledningen till länsstyrelsernas olika praxis i förevarande hänseende torde främst vara att länsstyrelserna icke ha tillräckligt antal sakkunniga biträden för planärendenas beredning. Frågan om en förstärkning av länsarkitektorganisationen är för närvarande föremål för utredning. Innan denna fråga lösts, bör en överflyttning av fastställelseprövningen av planer från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna icke ske. Utskottet förutsätter emellertid att frågan i vilken omfattning en sådan överflyttning bör ske av Kungl. Maj:t upptages till övervägande, sedan länsarkitektorganisationen förstärkts och sedan viss praxis utbildats rörande tillämpningen av de nya regleringsformerna.

I ett par avseenden synes dock redan nu en viss utsträckning av länsstyrelsernas befogenhet att fastställa planer och planändringar kunna ske utan olägenhet. Ett sådant fall skall närmare behandlas vid 26 §.

I anledning av yrkandet om att nya anvisningar måtte utfärdas rörande frågan när en stadsplaneändring är av beskaffenhet att kunna fastställas av länsstyrelsen må framhållas att sådana intagits i förslaget till byggnadsstadga. Enligt utskottets mening böra dessa anvisningar, på sätt närmare an-

gives i utskottets utlåtande i anledning av förslaget till ny byggnadsstadga, jämkas så att länsstyrelsens befogenhet att fastställa stadsplaneändring vidgas.

I motionerna I: 249 och II: 376 har vidare uttalats att befogenheten att medgiva dispens från förbudet mot byggande i strid mot fastställd generalplan och stadsplan samt från förbudet mot nybyggnad innan tomtindelning skett borde överflyttas å länsstyrelsen. Redan enligt gällande bestämmelser äga byggnadsnämnd och länsstyrelse i stor utsträckning medgiva dispens från dylika förbud. Denna befogenhet skall tillkomma dem även enligt den nya lagstiftningen. Bestämmelser härom ha upptagits såväl i byggnadslagen som i byggnadsstadgan. Det är egentligen endast när fråga är om mera betydande avvikelser från gällande planer som dispensbefogenheten skall utövas av Kungl. Maj:t. Att överflytta även denna befogenhet från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna synes av samma skäl som anförts i fråga om fastställelseprövningen av planer ej tillrådligt. Vad särskilt angår dispens från förbud mot nybyggnad innan tomtindelning skett vill utskottet erinra om 1943 års författningsändringar, varigenom bl. a. villkoren för medgivande av dispens från sistnämnda förbud skärptes på grund av att länsstyrelserna medgivit sådan dispens i alltför stor utsträckning.

Enligt den mening som uttalats i nyssnämnda motioner skulle det ankomma på länsstyrelsen att medgiva lösningsrätt enligt 44 §. Med hänsyn till att förslaget i denna del innefattar en väsentlig utvidgning av kommunernas lösningsrätt synes befogenheten att medgiva dylik lösningsrätt böra för vinnande av enhetlig tillämpning ankomma på Kungl. Maj:t åtminstone till dess viss stadgad praxis uppkommit. Av samma skäl bör beslutanderätten i fråga om fördelningen av gatumarkensättning tillkomma Kungl. Maj:t. Utskottet förutsätter dock att frågan i vilken omfattning en decentralisering även av nu berörda ärenden kan ske upptages till förnyat övervägande i samband med spörsmålet om en viss decentralisering av fastställelseprövningen av planer.

I samma motioner har slutligen yrkats att den föreslagna befogenheten för Kungl. Maj:t att utse en ledamot i regionplaneförbund jämte ersättare för honom skall överflyttas på länsstyrelsen. I rationaliseringshänseende saknar det uppenbarligen betydelse vilken myndighet som har denna befogenhet. Med hänsyn härtill och då det ur andra synpunkter kan innebära vissa fördelar att ifrågavarande ledamot utses av Kungl. Maj:t, kan utskottet icke tillstyrka detta ändringsyrkande.

Icke heller i övrigt har utskottet funnit anledning att nu förorda någon ändring i de föreslagna bestämmelserna om beslutanderätten i planärenden.

I motionerna I: 248 och II: 375 har yrkats att stadgandet i 5 § andra stycket att det, för att mark skall få användas till tätbebyggelse, förutsättes, att den vid planläggning prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet, skall utgå. Av motionerna synes framgå att motionärerna icke ha något att erinra mot den till grund för den nya lagstiftningen liggande principen att det skall tillkomma det allmänna att bestämma var och när tätbebyggelse må komma till stånd. Det är emellertid just denna princip som kom-

mit till uttryck i det med yrkandet avsedda stadgandet. Det är därför enligt utskottets mening icke möjligt att låta stadgandet utgå. Motionärerna torde med sitt yrkande närmast ha åsyftat att i enlighet med lagrådets mening begränsa de konsekvenser i värderingshänseende som kunna följa av nyssnämnda princip. Departementschefen har såsom redan nämnts uttalat, att han ej ansett sig nu böra framlägga något förslag till bestämmelser rörande den närmare regleringen av de av lagrådet berörda värderingsspörsmålen, enär han förutsatt att dessa frågor skulle prövas i samband med den revision av expropriationslagstiftningen, som enligt meddelade direktiv ankommer på markutredningen. Med hänsyn härtill torde någon reglering av nämnda frågor icke nu böra ske.

I nyssnämnda motioner har vidare yrkats att fråga om skyldighet för kommun eller samhälle att jämlikt 21, 22, 48 eller 116 § lösa eller ersätta mark, som i följd av planläggning kan nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde, skall bedömas med hänsyn till markens värde vid frågans avgörande. Enligt propositionen skall sådan fråga bedömas med utgångspunkt från markens värde före planläggningen. Lagrådet har förordat att prövningen skall ske med hänsyn till värdet vid frågans avgörande, därvid hänsyn dock icke skulle få tagas till värdeökning som uppkommit i följd av planläggningen. I likhet med departementschefen och lagrådet finner utskottet uppenbart att hänsyn ej skall tagas till värdeökning som föranletts av planläggningen. Det vore nämligen orimligt om kommuns eller samhälles lösnings- och ersättningsskyldighet skulle ökas på grund av en värdestegring som uppkommit till följd av kommunens eller samhällets egna åtgärder. Skillnaden mellan propositionens och lagrådets ståndpunkter är i praktiskt hänseende icke stor. Beträffande lagrådets mening må framhållas, att det ofta torde vara svårt att avgöra, om en värdeökning inträtt på grund av planläggning eller icke. Med hänsyn härtill och då en värdeökning som föranledes av annat än kommunens eller samhällets åtgärder i stort sett saknar praktisk betydelse, anser utskottet övervägande skäl tala för att frågan löses på det i propositionen föreslagna sättet. Utskottet anser sig därför böra avstyrka motionärernas hemställan i denna del.

Utskottet har icke heller eljest vid sin granskning funnit anledning till erinran mot de föreslagna grunderna för den nya lagstiftningen.

Utskottet övergår härefter att beröra vissa detaljer i förslaget till byggnadslag, beträffande vilka motionsvis framställts yrkanden om ändring eller i fråga om vilka anledning till särskilt yttrande från utskottets sida eljest syns föreligga.

17 §.

Enligt 20 § stadsplanlagen må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas inom område som ingår i stadsplan eller stomplan, såvida åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användande för avsett ändamål. I 17 § i förslaget har med avseende å område som ingår i fastställd generalplan

upptagits ett likartat förbud mot dylika åtgärder med den skillnaden att ordet »uppenbarligen» strukits. För markägaren kan det ej sällan vara tveksamt huruvida åtgärd, som avses med förbudet, är lovlig eller ej. Stadsgandet bör med hänsyn härtill icke ha avseende å annan åtgärd än sådan som innebär ett påtagligt och oursäktligt åsidosättande av de enligt planen gällande föreskrifterna. Utskottet anser därför i likhet med lagrådet att stadsgandet bör avfattas i överensstämmelse med gällande lag.

26 §.

Enligt 3 § stadsplanelagen antages stadsplan av stadsfullmäktige men skall, för att bli gällande, fastställas av Kungl. Maj:t. Vad nu sagts gäller ock i fråga om ändring av stadsplan; dock må ändring, som ej avser planens grunddrag och ej heller eljest innefattar väsentlig avvikelse från vad som förut varit gällande, fastställas av länsstyrelsen. Förslaget innefattar härutinnan icke annan ändring än att stadsfullmäktige få befogenhet att i den omfattning som finnes lämplig uppdraga åt byggnadsnämnden att i fullmäktiges ställe antaga sådan ändring, som må av länsstyrelsen fastställas. Mot förslaget i denna del har utskottet icke något att erinra.

Det förekommer ej sällan att Kungl. Maj:t vid prövningen av stadsplane-förslag från fastställelse undantager något område för att planen i denna del skall omarbetas. För närvarande måste planen, sedan omarbetning skett, ånyo underställas Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse. Detta innebär i allmänhet en onödig omgång, i varje fall om det är uppenbart i vilka hänseenden planen skall omarbetas. Det synes därför önskvärt att befogenhet tillägges Kungl. Maj:t att uppdraga åt länsstyrelsen att fastställa planen, sedan den efter omarbetning enligt av Kungl. Maj:t givna anvisningar antagits av stadsfullmäktige. Denna befogenhet lärer av Kungl. Maj:t kunna utnyttjas blott i de fall, då stadsplaneförslagets brister ej äro alltför fundamentala utan där anvisningar om erforderliga ändringar kunna givas i Kungl. Maj:ts beslut. Lagförslaget torde böra kompletteras i enlighet härmed. Kompletteringen nödvändiggör vissa redaktionella jämkningar av paragrafen i övrigt.

30 §.

Initiativrätt till första tomtindelning tillkommer enligt gällande lag endast markägare. Enligt förslaget skall sådan initiativrätt med viss begränsning tillkomma även byggnadsnämnd. I motionerna I: 248 och II: 375 uttalas att en följd av denna ändring bleve att samhället kunde tilltvinga sig gatemarkersättning av ägare till obebyggd, tidigare ej tomtindeldad kvartersmark genom att föranstalta om tomtindelning. Initiativrätt till tomtindelning borde därför icke tilläggas samhälle. Avsaknaden av sådan initiativrätt kan emellertid, såsom departementschefen framhållit, vålla stad svårigheter, särskilt vid stadsplaneläggning av förut bebyggda områden. Om ett kvarter vid ena sidan av en gata är tomtindelad och tomterna bebyggda till två tredjedelar av tomterna inom detta kvarter, har staden skyldighet att upplåta hela gatan, även om kvarteret på motsatta sidan icke är tomtindelad. Ägarna av

fastigheterna i sistnämnda kvarter kunna genom att icke begära tomtindelning för lång tid undandraga sig skyldigheten att ersätta staden för gatan, även om fastigheterna äro bebyggda. Tomtägarnas bidragsplikt betingas ju av den värdestegring som gatans framdragande medför. Denna värdestegring inträder redan i och med att gatan upplåtes. Slutligen må framhållas att nuvarande bestämmelser äro ägnade att medföra att markägarna i syfte att undgå bidragsplikt underlåta att bringa äldre bebyggelse i överensstämmelse med stadsplanen. Utskottet anser därför anledning att frångå förslaget, på sätt i motionerna yrkats, ej föreligga.

40 §.

Förevarande paragraf torde av skäl som anförts vid 17 § böra jämkas på samma sätt som förordats beträffande sistnämnda paragraf.

44 §.

Enligt 44 § i förslaget äger Kungl. Maj:t medgiva stad att lösa bl. a. obebbyggd kvartersmark, om stadsplanens genomförande ej kan förväntas äga rum inom skälig tid utan stadens ingripande. Detta innebär en väsentlig utvidgning av stadens lösningsrätt i förhållande till vad nu gäller. I motionerna I: 248 och II: 375 uttalas att denna utvidgning icke kunde anses motiverad. I flera yttranden över stadsplaneutredningens betänkande framhålls emellertid att stora områden i samhällenas centrala delar ej sällan ligga outnyttjade. För att förekomma att bebyggelsen av sådan anledning tvingas ut till samhällenas ytterområden och föranleder ökade kostnader för gator och avlopp, måste samhällena få möjlighet att i mån av behov tillse, att stadsplanen genomföres på förutsatt sätt. Utskottet finner därför icke anledning till erinran mot förslaget i denna del.

48 §.

Skall mark enligt stadsplanen användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, är staden enligt 48 § första stycket i förslaget skyldig att lösa marken. I andra stycket stadgas att, när ett år förflutit från tomtindelningens fastställande, lösningsplikt åligger staden jämväl beträffande tomtedel som ägaren ej kan nyttja på annat sätt än nyss nämnts. Utskottet har såsom förut anförts funnit sig böra godtaga stadgandet i första stycket. Någon anledning att till grund för bedömande av fråga om skyldighet att lösa tomtedel lägga markens värde vid annan tidpunkt än vid frågans avgörande synes däremot icke föreligga. Detta torde icke heller, på sätt framgår av det till lagrådet remitterade förslaget, ha varit avsett. Till förekommande av missförstånd torde stadgandet i andra stycket böra jämkas i redaktionellt hänseende.

63 §.

Enligt gällande lag inträder tomtägarers skyldighet att betala gatumarkersersättning, när gatan är upplåten till allmänt begagnande och tomten är bebyggd i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen. Enligt förslaget skall betalningsskyldigheten inträda så snart gatan upplåtits till allmänt begagnande, oavsett om tomten är bebyggd i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen. I motionerna I: 248 och II: 375 har yrkats att nuvarande bestämmelser om skyldighet att utgiva gatumarkersersättning skola bibehållas. Såsom i annat sammanhang redan nämnts betingas tomtägarnas bidragsplikt av den värdestegring å tomtmarken som gatans framdragande medför. Den omständigheten att tomtägare genom underlåtenhet att bygga ej utnyttjar denna värdestegring synes ej böra föranleda ett uppskjutande av betalningsskyldighetens inträde. Väl kan det i undantagsfall vid gatas upplåtande till allmänt begagnande förekomma att möjlighet tillfälligtvis icke finnes att utnyttja tomtmark invid gatan för byggnadsändamål. Det förutsättes emellertid att tomtägaren i dylika fall skall erhålla anstånd med betalningsskyldigheten. Vidare förutsättes att stadsplaner hädanefter ej skola fastställas för större områden än som kunna förväntas bli utnyttjade inom en snar framtid. Vid sådant förhållande synes förslaget icke innebära någon oskäligen belastning av tomtägarna. Ett godtagande av förslaget medför därjämte att de nu mycket vanliga tvisterna om tomt kan anses bebyggd i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen undvikas. Av nu anförda skäl avstyrker utskottet motionerna i denna del.

111 §.

Enligt 111 § i förslaget skall kostnad för upprättande av byggnadsplan, till den del den ej täckes av statsmedel, gäldas av kommunen i den mån det med hänsyn till dess intresse av planen och övriga omständigheter finnes skäligt; återstoden skall fördelas mellan markägarna. I motionerna I: 250 och II: 374 hemställas om sådan ändring av förslaget att kostnaden föreskrives skola fördelas mellan staten och kommunen.

Upprättandet av stadsplan skall enligt förslaget liksom hittills bekostas av kommunen utan bidrag av markägarna, även om dessa ha nytta av planläggningen. Detta förhållande talar onekligen för att kostnaden för upprättandet av byggnadsplan helt bestrides av kommunen. Byggnadsplaner torde emellertid komma att upprättas även i fall, då kommunens intresse av planläggningen är ringa. Med hänsyn härtill torde markägarna icke böra, såsom i motionerna förordats, befrias från deltagande i kostnaden för planläggningen. Jämväl när det allmänna har ett betydande intresse av att planläggningen kommer till stånd, ha markägarna i regel sådan nytta av planen, att det icke kan anses obilligt, att kostnaden härför fördelas mellan stat och kommun, å ena, samt markägarna, å andra sidan. Utskottet kan därför icke tillstyrka motionerna.

Frågan i vilken utsträckning staten bör bidraga till kostnaden för byggnadsplan har icke närmare reglerats i förslaget. I propositionen förutsättes

emellertid att statsbidrag skall utgå i de fall staten har direkt nytta av planläggningen, exempelvis genom att i planen reserverats mark för allmän väg. Statsbidrag förutsättes vidare skola utgå, om markägarnas börda med hänsyn till omständigheterna framstår såsom särskilt betungande. Häremot har utskottet icke något att erinra. Med hänsyn till vikten av att byggnadsplaner upprättas i erforderlig omfattning bör statsbidrag till kostnaderna här för enligt utskottets mening icke tillmätas alltför knappt. Som frågan i vilken utsträckning staten bör bidraga till kostnad för byggnadsplan numera gjorts till föremål för utredning, torde denna fråga icke böra nu upptagas till närmare prövning.

Med avseende å fördelningen mellan kommun och markägare av kostnaden för byggnadsplan, vill utskottet betona vikten av att kommunens intresse av planen icke underskattas. I de flesta fall torde kommunens intresse av att bebyggelsen genom planläggning erhåller en ändamålsenlig reglering vara så stort, att kommunen bör bestrida större del av kostnaden för planen än markägarna.

126 §.

Enligt 126 § i förslaget skall regionplan upprättas, om gemensam planläggning för två eller flera städer, samhällen eller landskommuner finnes böra i ett eller flera hänseenden äga rum beträffande grunddragen för markens användning, såsom i fråga om viktigare trafikleder, flygplats, områden för tätbebyggelse och områden för friluftsliv. Regionplanering kan i enlighet härmed komma till användning även om det enbart är fråga om tillgodoseende av en viss kommuns behov av fritidsområde inom annan kommun. I motionerna I: 250 och II: 374 har yrkats sådan ändring i förslaget att regionplanering icke kan komma till stånd enbart för att tillgodose ett samhälles behov av fritidsområde. Om ett samhälle önskar förvärva ett område inom annan kommun för att utnyttja detsamma för att lösa sina fritidsproblem, kan denna önskan komma i strid med kommunens planer rörande området användning. En dylik intressekollision bör, om överenskommelse ej kan träffas, avgöras av Kungl. Maj:t. Den härför erforderliga utredningen synes lämpligen böra äga rum i den ordning som stadgas för regionplanering. Upprättandet av regionplan i ett dylikt fall medför icke några rättsverkningar för landskommunen, och kostnaden för planen skulle givetvis helt bestridas av samhället. Med hänsyn härtill torde betänkligheter icke böra möta mot att tillåta regionplanering enbart för att tillgodose ett samhälles behov av fritidsområde inom annan kommun. Utskottet anser sig därför böra avstyrka motionerna i denna del.

157 §.

Förordnas att område, för vilket generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall tillhöra stad eller köping eller meddelas beträffande sådant område förordnande att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för området, skall planen

eller bestämmelserna enligt stadgandet i 157 § första stycket i förslaget fortfarande lända till efterrättelse. Motsvarande stadgande i gällande lag har ansetts utgöra hinder för att efter det ett landsbygdsområde inkorporerats med stad upphäva en för området fastställd byggnadsplan. Som tvekan uppkommit om förevarande stadgande utgör hinder för ett dylikt upphävande av plan, vill utskottet framhålla att stadgandet i förslaget avfattats på ett sådant sätt, att något hinder häremot icke föreligger. Såsom i propositionen framhålles är det önskvärt, att gällande planer som omfatta alltför stora områden bli föremål för översyn och begränsade till mera lämplig storlek.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmänna vägar.

Översikt.

Stadsplaneutredningen har i sitt betänkande framhållit att en ändamålsenlig planlösning kan motverkas dels genom att bebyggelse utmed vägarna sker utan erforderligt beaktande av trafikens krav, dels ock genom olämpligt placerade enskilda utfartsvägar. Bestämmelserna i 33 § lagen om allmänna vägar angående de minsta avstånd från väg, på vilka byggnad m. m. finge vara belägen, vore enligt utredningens mening ej till fyllest för att hindra en olämplig bebyggelse. Huvudregeln vore, att byggnad ej finge uppföras på mindre avstånd än 12 meter från vägbanans mitt utan länsstyrelsens tillstånd. Föreläge särskilda skäl att för tillgodoseende av trafiksäkerheten öka detta avstånd kunde länsstyrelsen föreskriva sådan ökning, dock högst till 20 meter. Sistnämnda måttbestämmelse möjliggjorde emellertid icke tillräckligt skydd ur trafiksäkerhetssynpunkt vid en väg bana av den bredd som numera kunde erfordras för en huvudtrafikled med dubbla körbanor. Vidare kunde det, i samband exempelvis med att en regionplan uppgjordes, vara önskvärt att säkerställa en förutsatt framtida breddning av en bestående väg genom förbud mot bebyggelse på visst större avstånd från vägbanan. För att tillgodose dessa synpunkter syntes länsstyrelsen böra få befogenhet att förbjuda bebyggelse dels inom ett bredare markbälte än det som enligt gällande bestämmelser högst kunde föreskrivas, dels ock oavsett om trafiksäkerheten å vägen i dennas nuvarande skick påkallade det. Maximibredden av det område som skulle kunna omfattas av förbudet ville utredningen föreslå till 30 meter å ömse sidor om vägbanans mitt. För det intrång som härigenom åsamkades markägaren syntes viss ersättning böra utgå.

Utredningen anför vidare, att frågan om utfartsvägar till allmän väg nu syntes böra lösas. Något generellt förbud mot tagande av utfart utan länsstyrelsens tillstånd borde dock ej meddelas. Utfartsförbud vore behöfligt framför allt i fråga om huvudvägarna. I vissa fall kunde det dock finnas fog för att förbudet utsträcktes att gälla jämväl andra vägar. Med hänsyn härtill syntes frågan, huruvida allmän väg skulle skyddas mot att utfart till densamma toges utan tillstånd, böra avgöras från fall till fall. Meddelandet av förbud mot anslutning av utfartsväg till allmän väg syntes böra ankomma på länsstyrelsen. Möjlighet att meddela förbud mot utfart till allmän väg

utan länsstyrelsens tillstånd borde finnas, oavsett om fråga vore om en helt ny utfart eller om det gällde en redan befintlig utfartsväg, vars anslutning till den allmänna vägen prövades icke vidare böra medgivas. I det senare fallet borde dock fastighetsägaren få viss gottgörelse för den kostnad och skada som genom förbudet tillskyndades honom.

I en reservation till betänkandet av ledamoten av riksdagens andra kammarer *herr Mattsson* yttrar denne, att frågan om att förhindra användandet av enskild tillfartsväg, som anslöte till allmän väg på för trafiksäkerheten olämplig plats, eller att ny enskild väg anslötes till allmän väg på dylikt ställe, borde kunna lösas på ett mera enkelt, praktiskt och billigt sätt än enligt stadsplaneutredningens förslag. Det syntes vara till fyllest att peka på följande utväg. Där redan befintlig enskild väg borde ändras, skulle vägförvaltningen, gärna med anlitan av någon av vägsynenämndens ledamöter som biträde, söka träffa frivillig uppgörelse med jordägaren. Lyckades ej detta, borde väghållaren påkalla förrättning för frågans lösande av vägsynenämnden, vilken då hade att fastställa den enskilda utfartsvägens nya läge och sträckning ävensom utgående ersättningsbelopp. När fråga uppstode om att ny utfartsväg skulle anläggas, komme detta till vägförvaltningens kännedom genom vägmästarnas försorg så tidigt att uppgörelse kunde sökas innan något väsentligt arbete utförts på den nya utfartsvägen. Kunde uppgörelse då icke träffas med jordägaren, borde förbud meddelas, varjämte väghållaren borde kunna begära förrättning av vägsynenämnd enligt vad förut sagts. — Enär de föreslagna ändringarna i planinstitutet jämte den nya väglagens bestämmelser om uppgörande av vägbyggnadsplaner för riks- och huvudvägarna komme att medföra bättre möjlighet för vägbyggandet inom tätorter och där större bebyggelse kunde påräknas, yrkades vidare avslag på förslaget om en utökning av det byggnadsfria avståndet utmed väg.

Stadsplaneutredningens förslag i nu nämnda hänseenden har med vissa jämkningar godtagits i propositionen. Bestämmelserna om enskild vägs anslutning till allmän ha därvid upptagits i tre nya paragrafer, benämnda 31 a, 31 b och 31 c §§. Stadgandet i 31 a § innebär i huvudsak att länsstyrelsen skall äga föreskriva att ny enskild väg icke får anslutas till allmän väg utan länsstyrelsens tillstånd eller att befintlig enskild utfartsväg icke vidare får användas för ändamålet. Närmare bestämmelser om dylikt förordnande har upptagits i ett till riksdagen för yttrande hänskjutet förslag till ändringar i vägstadgan (se prop. 229/1947). Kan till följd av förordnande, varom nu är fråga, fastighet som haft utfartsväg till allmän väg icke erhålla lämplig utfart till sådan väg utan avsevärd kostnad för anläggning av ny eller ändrad väg för ändamålet, är fastighetens ägare enligt stadgandet i 31 b § berättigad till ersättning av väghållaren för sagda kostnad. Ersättning skall däremot enligt förslaget icke utgå för de skador som till följd av förbudet uppkomma för fastigheten genom försämrat läge, längre körslor och dylikt. Föranleder förordnandet synnerligt men vid nyttjandet av fastighet eller del därav, som haft utfartsväg till den allmänna vägen, är ägaren dock enligt 31 c § berättigad fordra att fastigheten eller delen skall lösas.

I motionen II: 373 uttalar *herr Mattsson* att förslaget om reglering av enskild vägs anslutning till allmän icke vore rationellt. När väglagen i vägsynenämnden tillskapat ett särskilt lokalt organ för ordnande av mindre vägfrågor, borde det icke vara omöjligt att begagna detta organ för åstadkommandet av en smidigare lösning av väganslutningsfrågorna än den som nu föreslagits. Av liknande skäl kunde förslaget om att utöka det byggnadsfria området till maximalt 30 meter från vägbanans mitt icke godkännas. Motionären hemställer därför att riksdagen med avslag på propositionen i dessa delar måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning för åvägabringande av för den rena landsbygden lämpade bestämmelser om enskild vägs anslutning till allmän ävensom om maximalt byggnadsfritt område intill sådan väg.

Utskottet.

Den ökade trafiken och kraven på större trafiksäkerhet nödvändiggöra enligt utskottets mening en rättslig reglering av frågan om enskild vägs anslutning till allmän. Inom utskottet har dock yppats viss tvekan om lämpligheten av de föreslagna bestämmelserna i ämnet. Det är uppenbart att ett förordnande, att enskild väg ej må anslutas till allmän väg utan särskilt tillstånd eller att befintlig enskild utfartsväg ej vidare må användas för ändamålet, kan för därav berörda fastigheter innebära betydande inskränkningar i möjligheterna att ekonomiskt utnyttja fastigheterna. Ett sådant ingrepp i redan hävdvunna rättigheter får givetvis icke göras utan att det på ett betryggande sätt utretts att behov föreligger av en dylik åtgärd och att ägarna erhålla skäligen ersättning härför.

Enligt förslaget skall beslutanderätten i fråga om enskild vägs anslutning till allmän i första hand ankomma på länsstyrelsen. Innan förordnande om reglering av tillfart till allmän väg meddelas av länsstyrelsen, skall, enligt det till riksdagen för yttrande hänskjutna förslaget till ändring i vägstadgan, förslag i ämnet upprättas. Detta förslag skall innefatta utredning om behovet av sådan reglering samt på vad sätt och på vilka villkor anslutning till den allmänna vägen må ske. Beträffande sådant förslag skall i tillämpliga delar gälla vad i 16—21 §§ vägstadgan är föreskrivet om arbetsplan för väg. Detta innebär att förslaget till reglering av tillfart skall utarbetas av vägförvaltningen. Vid förslagets utarbetande skall samråd ske med bl. a. ordföranden i vägnämnden och de myndigheter, organ och sammanslutningar som ha ett väsentligt intresse av förslaget. Under förrättningen skall tillfälle beredas vägnämndens ordförande samt envar ägare av fastighet som beröres av förslaget att närvara vid terrängundersökning och därvid framföra sina synpunkter. Sedan förslag upprättats, skall detsamma utställas för granskning på samma sätt som förslag till arbetsplan, därvid tillfälle skall beredas bl. a. vägnämnd, kommunalnämnd och fastighetsägare att yttra sig över förslaget.

Nu föreslagna bestämmelser innefatta otvivelaktigt ett visst skydd för att reglering av tillfart till allmän väg icke sker utan att frågan blivit på ett

betryggande sätt utredd. Mot det föreslagna förfarandet kan möjligen anmärkas, att detsamma är omständligt och administrativt betungande. Det gäller dock ett ingripande som för de berörda fastigheterna är av den största betydelse. Regleringen bör därför föregås av en utredning som för fastighetsägarna är betryggande. Härtill kommer att förordnande om reglering av enskild vägs anslutning till allmän i de allra flesta fall kommer att prövas i samband med förslag till upprättande av arbetsplan för anläggning eller omläggning av väg. Den utredning, som skall föregå förordnandet, kommer alltså i dessa fall att helt sammanfalla med förrättningen för upprättande av arbetsplan och medför följaktligen i nämnda fall icke någon särskild belastning i administrativt hänseende.

Motionären har förordat att hithörande frågor skola i första instans avgöras av vägsynenämnden. Det torde emellertid knappast vara lämpligt att anförtro denna myndighet, som enligt gällande lag har att avgöra endast ärenden av mycket ringa vikt, prövningen av så betydelsefulla frågor som förbud mot enskild vägs anslutning till allmän. Utskottet anser därför övervägande skäl tala för att prövningen av nu berörda spörsmål läggas, såsom i propositionen föreslagits, på länsstyrelsen. Härigenom vinnes tillika överensstämmelse med den princip som genomgående tillämpas i väglagen såvitt angår beslut i frågor rörande trafiksäkerheten. Då utskottet sålunda funnit sig böra godtaga förslaget i denna del, har utskottet utgått från att förordnande om förbud mot enskild vägs anslutning till allmän kommer att meddelas med varsamhet och under iakttagande av att enskilds rätt ej åsidosättes.

De föreslagna bestämmelserna om ersättning till markägare för kostnad för anläggning av ny eller ändrad väg finner utskottet ändamålsenliga. Enligt förslaget skall ersättning icke utgå för intrång, som sakägare åsamkas genom förordnande om reglering av tillfart till allmän väg. Till stöd härför har i propositionen anförts att skador i sistnämnda hänseende regelmässigt vore små. Det är dock uppenbart att fall kunna förekomma, där olägenheterna av regleringen bli betydande. Exempelvis kunna kostnaderna för underhållet och vinterväghållningen av utfartsväg väsentligt stegras vid en mera betydande förlängning av denna. En förlängning av utfartsväg kan för fastighet med mycket körslor medföra en ingalunda oväsentlig ökning av arbetskostnaderna. Utskottet anser av nu angivna skäl förslaget i denna del icke kunna godtagas. Ersättning för skada av nu berörda slag bör kunna utgå, dock endast om skadan är avsevärd. Även nyttjanderättshavare och andra sakägare böra kunna erhålla ersättning för intrång, om skadan är avsevärd. Förslaget torde böra jämkas i enlighet härmed.

Mot de föreslagna bestämmelserna om byggande utmed väg har utskottet icke något att erinra. Såsom i propositionen förutsättes bör dock möjligheten att utsträcka det byggnadsfria området utmed väg tillämpas med varsamhet. Utskottet har vid sin granskning icke heller funnit anledning till erinran beträffande övriga föreslagna ändringar i lagen om allmänna vägar.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om enskilda vägar.

Den nya byggnadslagen nödvändiggör vissa ändringar även i lagen om enskilda vägar. Mot förslaget i denna del har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 33 § civilförsvarslagen.

Den föreslagna ändringen i 33 § civilförsvarslagen är av huvudsakligen redaktionell natur och föranleder icke någon erinran från utskottet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i de genom förevarande proposition framlagda förslagen till byggnadslag och till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) Byggnadslag.

Häri genom förordnas som följer.

FÖRSTA AVDELNINGEN.**Inledande bestämmelser.****1 §.**

Marks användning för bebyggelse skall i den omfattning som stadgas i denna lag föregås av planläggning.

2 §.

Grunddragen för marks användning inom kommun eller samhälle angivas i *generalplan*.

Närmare reglering av bebyggelsen sker genom *stadsplan* eller *byggnadsplan*.

Byggnadsverksamheten inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan regleras genom *utomplansbestämmelser*.

3 §.

För samordning av flera kommuners eller samhällets planläggning upprättas *regionplan*.

4 §.

Vid planläggning skola såväl allmänna som enskilda intressen tillbörligen beaktas.

5 §.

Markens ägare är med avseende å dess användning för olika slag av bebyggelse underkastad de inskränkningar som stadgas i denna lag eller med stöd av lagen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

För att mark skall få användas till tätbebyggelse förutsättes, att den vid planläggning enligt denna lag prövats från allmän synpunkt lämpad för ändamålet.

6 §.

Med tätbebyggelse förstås i denna lag sådan samlad bebyggelse som nödvändiggör särskilda anordningar för tillgodoseende av gemensamma behov. Annan bebyggelse benämnes glesbebyggelse.

7 §.

Det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten utövas av byggnadsnämnd.

Länsstyrelsen har att öva tillsyn över planläggningen och byggnadsväsendet inom länet.

Den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet inom riket tillkommer byggnadsstyrelsen.

8 §.

Närmare föreskrifter om byggnadsnämnd, om byggande och lov därtill samt rörande tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

ANDRA AVDELNINGEN.**Bestämmelser för stad.****I. Om generalplan.****9 §.**

Generalplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån så erfordras till ledning för närmare planläggning beträffande stadens ordnande och byggande.

Planen skall angiva grundragen för markens användning till olika ändamål, såsom till tätbebyggelse, viktigare trafikleder och andra allmänna platser.

Finnes till främjande av stadens ändamålsenliga utbyggande erforderligt, att visst område tills vidare undantages från tätbebyggelse eller från viss annan bebyggelse, oaktat det i och för sig är lämpat därför, skall det ock angivas i generalplanen. Sådant undantag må icke avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

Erfordras eljest särskilda bestämmelser angående markens bebyggande eller användning i övrigt, skall generalplanen innehålla sådana bestämmelser.

10 §.

Generalplan så ock ändring därav antages av stadsfullmäktige.

Planen må på framställning av staden helt eller delvis fastställas av Konungen och skall, i vad den blivit fastställd, lända till efterrättelse enligt vad nedan sägs.

Generalplan som blivit föremål för fastställelse benämnes fastställd generalplan. Därmed avses, om planen är fastställd allenast i vissa hänseenden, endast de bestämmelser som sålunda skola gälla.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ändring av fastställd generalplan må, om ändringen ej innefattar väsentlig avvikelse från vad förut gällt, på framställning av staden fastställas av länsstyrelsen.

11 §.

Underlåter stad att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av generalplan, där sådan erfordras, må Konungen förelägga stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara upprättad. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efter rättelse, äger Konungen efter hörande av stadsfullmäktige låta på stadens bekostnad upprätta generalplan.

Finnes generalplan men prövas den uppenbarligen icke fylla de krav som med hänsyn till stadens utveckling skäligen böra ställas på densamma, skall i fråga om ändring av planen vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

12 §.

Beslut om fastställelse av generalplan gäller ej med avseende å område som ingår i stadsplan eller byggnadsplan.

Beträffande sådant undantag från bebyggelse som omförmäles i 9 § tredje stycket må fastställelse ej meddelas att gälla för längre tid än fem år. Konungen äger dock på framställning av staden förlänga tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst nämnda tid.

13 §.

Nybyggnad må icke företagas i strid mot fastställd generalplan; dock må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och generalplanens syfte icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats före planens fastställande, därefter icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om generalplanens syfte icke avsevärt motverkas.

14 §.

Hava stadsfullmäktige beslutat göra framställning om fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, må nybyggnad, innan framställningen prövats, ej företagas inom område som avses med denna; dock må länsstyrelsen medgiva undantag, såvitt generalplanens genomförande icke försvåras.

15 §.

Är fråga väckt om framställning angående fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, äger länsstyrelsen på framställning av staden förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Sådant förordnande gäller intill dess stadsfullmäktige beslutat i frågan, dock ej längre än ett år. Behöver denna tid förlängas, äger länsstyrelsen på framställning av staden förordna härom; dock skall beslutet underställas Konungens prövning.

16 §.

Finner Konungen framställning om fastställelse av generalplan icke kunna bifallas, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

17 §.

Inom område som ingår i fastställd generalplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden *kan* väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Inom område som ingår i fastställd generalplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden *uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna* väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts angående framställning om fastställelse av generalplan eller ändring av fastställd generalplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 16 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

18 §.

Mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats må lösas av staden, när staden begär det.

Annan mark för vilken generalplan fastställts må, till den del marken ej är avsedd för enskilt bebyggande, lösas av staden, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

19 §.

Ingår allmän väg i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall tillhöra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

20 §.

Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt fastställd generalplan är avsedd till trafikled eller annan allmän plats, äger staden nyttja vägmarken för avsett ändamål utan hinder av den rätt annan kan äga till marken. Har vägen upplåtits allenast på viss tid, gälle stadens nyttjanderätt för samma tid.

Besväräs vägmarken av fordran eller annan rättighet med bättre rätt än vägupplåtelsen, njute innehavaren mot avskrivning å handling, varå rättigheten grundas, ersättning av staden för förlust som uppstått genom stadens nyttjanderätt. Den som vill framställa ersättningsanspråk skall väcka talan, om han är innehavare av fordran, inom tio år och eljest inom två år från det planen fastställdes. Sedan marken tagits i anspråk av staden, vare staden ansvarig för avgäld eller annan förmån som utgår för vägens begagnande.

Är vägen använd för ledning som hindrar eller väsentligt försvårar för staden att nyttja vägmarken, äger staden få ledningen på sin bekostnad flyttad till lämplig av staden anvisad plats.

21 §.

Skall mark enligt fastställd generalplan användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för generalplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

22 §.

Får mark enligt fastställd generalplan icke användas för annan glesbebyggelse än för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns och därmed jämförligt behov,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare markens ägare berättigad till ersättning av staden för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan planen fastställdes.

Ersättningen skall, om förbudet är tidsbegränsat, bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl staden som markens ägare eller annan sakägare att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden eller vid förlängning av giltighetstiden för bestämmelsen. Vad i fråga om ersättningen avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan staden och sakägare gälla jämväl mot den som efter planens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Vid bedömandet av frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall vad i 21 § andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

23 §.

Kan överenskommelse i ersättningsfrågan icke träffas, skall den som vill framställa ersättningsanspråk instämma sin talan till rätten i den ort där marken är. Jämväl staden äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts.

Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

II. Om stadsplan.

Om stadsplans upprättande och antagande.

24 §.

Stadsplan skall genom stadens försorg upprättas i den mån det genom stadens utveckling påkallas för den närmare regleringen av bebyggelsen.

25 §.

Stadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, nämligen byggnadskvarter,

gator, torg, parker och andra allmänna platser samt specialområden, såsom järnvägs- och andra särskilda trafikområden, skydds- eller säkerhetsområden för vissa anläggningar, hamnområden, idrottsområden, begravningsplatser och vattenområden.

Jämväl höjdlägen skola i erforderlig omfattning angivas.

Stadsplan skall ock innehålla de ytterligare bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt som finnas erforderliga.

26 §.

Stadsplan antages av stadsfullmäktige men skall för att bli gällande fastställas av Konungen.

Vad nu sagts gälle ock i fråga om ändring av stadsplan; dock må ändring, som ej avser planens grunddrag och ej

Stadsplan så ock ändring därav antages av stadsfullmäktige men skall för att bli gällande fastställas av Konungen.

Finner Konungen stadsplan icke kunna fastställas utan viss jämkning, äger Konungen uppdraga åt länssty-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

heller eljest innefattar väsentlig avvikel-
kelse från vad som förut gällt, fast-
ställas av länsstyrelsen.

Stadsfullmäktige äga i den omfattning
som finnes lämplig uppdraga åt
byggnadsnämnden att i fullmäktiges
ställe antaga sådan ändring av stads-
plan som må fastställas av länsstyrelsen.

*relsen att fastställa stadsplanen, sedan
denna efter sådan jämkning antagits
av stadsfullmäktige.*

Ändring av gällande stadsplan, som
ej avser planens grunddrag och ej hel-
ler eljest innefattar väsentlig avvikel-
se från vad som förut gällt, må ock en-
ligt av Konungen meddelade föreskrif-
ter fastställas av länsstyrelsen. Stads-
fullmäktige äga i den omfattning som
finnes lämplig uppdraga åt byggnads-
nämnden att i fullmäktiges ställe an-
taga sådan ändring av stadsplan som
enligt vad nu sagts må fastställas av
länsstyrelsen.

27 §.

Finnes för stads ändamålsenliga utveckling eller till främjande av bety-
dande allmänt intresse nödigt att stadsplan upprättas för visst område men
underlåter staden att vidtaga härför erforderliga åtgärder, må Konungen förelägga
stadsfullmäktige viss tid inom vilken sådan plan skall vara underställd
Konungens prövning. Ställa stadsfullmäktige sig ej föreläggandet till efter-
rättelse, äger Konungen på stadens bekostnad låta upprätta och, efter hörande
av stadsfullmäktige och dem frågan eljest rör, fastställa stadsplan för området.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning med avseende å ändring av
stadsplan.

Om tomtindelning.

28 §.

Byggnadskvarter skall indelas till tomter sålunda att det kan ändamålsenligt
bebyggas i överensstämmelse med stadsplanen.

29 §.

Tomtindelning bör såvitt möjligt ske i ett sammanhang för hela kvarteret.
Omfattar tomtindelning endast en del av ett kvarter, skall iakttagas att åter-
stoden kan indelas till lämpliga tomter.

30 §.

Tomtindelning av mark som ej varit föremål för dylik indelning skall ske,
när ägare av sådan mark begär det eller när byggnadsnämnden så finner nö-
digt och markägare ej visar särskilt skäl till anstånd.

31 §.

Förutsätter fastställd ändring av stadsplan att ändring sker av tomtindelning
eller har kvarter helt och hållet eller till betydande del avbrunnit, skall
fråga om ändring av tomtindelningen företagas, när ägare av mark inom kvarteret
begär det eller byggnadsnämnden så finner nödigt.

Ändring av tomtindelning må ock på begäran av markägare eller på bygg-
nadsnämndens eget föranstaltande äga rum, om därigenom bättre överensstäm-
melse med bestående äganderättsförhållanden kan vinnas utan avsevärd olä-
genhet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Ej må tomtindelning ändras i andra fall än nu sagts, med mindre ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

32 §.

Kostnaden för tomtindelning eller ändring därav skall bestridas av staden. Markägare skall dock efter vad som prövas skäligt bekosta ändring som han påkallat och som ej föranledes av ändring av stadsplanen eller annan av staden vidtagen åtgärd.

33 §.

Tomtindelning så ock ändring därav antages av byggnadsnämnden men skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

Om förbud mot nybyggnad m. m.

34 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot stadsplan; dock må Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för avsett ändamål.

35 §.

Har beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning. Är nybyggnaden beroende av Konungens medgivande enligt 13 eller 34 §, skall dock jämväl fråga om undantag från förbud som nyss nämnts prövas av Konungen.

36 §.

Finner Konungen stadsplan icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

Föreligger fråga om tillämpning av 27 §, äger Konungen ock förordna om erforderligt nybyggnadsförbud.

37 §.

Inom byggnadskvarter vare nybyggnad icke tillåten å mark som ej blivit indelad till tomter.

Är fråga väckt om ändring av tomtindelning, må nybyggnad ej företagas å tomt som beröres därav innan frågan slutligt prövats.

Utän hinder av vad i första och andra styckena sägs må dock Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer meddela tillstånd till nybyggnad, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden prövas ej medföra hinder för lämplig tomtindelning inom kvarteret.

38 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot tomtindelning eller å tomt som icke är rättsligen bestående.

Ej heller må nybyggnad ske, innan skyldighet att anordna utfartsväg och avlopp från tomten som enligt denna lag åligger ägaren eller att utgiva det bidrag till kostnad för gata som belöper å tomten blivit fullgjord eller nöjaktig säkerhet blivit ställd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

När synnerliga skäl äro därtill, må Konungen medgiva undantag från förbudet i första stycket.

39 §.

Har å tomt byggnad uppförts i sådant läge, att den skjuter in på grannes tomt eller på gata eller annan allmän plats, och skulle byggnadens nedrivande eller förändring medföra märklig kostnad eller olägenhet för ägaren, vare denne ej skyldig att avträda den intagna marken förrän byggnaden rives eller brinner ned, utan så är att den som uppfört byggnaden verkställt inkräkningen med avsikt eller därvid handlat med grov vårdslöshet och, om fastigheten övergått till ny ägare, denne ägde kännedom därom vid förvärvet av fastigheten. Vad nu är sagt gäller ej om trappa som skjuter över gatulinjen; dock äger länsstyrelsen medgiva att trappan må kvarstå under viss tid eller tills vidare. För det intrång granne lider av byggnad som skjuter in på hans tomt njute denne ersättning, om han icke hellre vill avstå tomtdelen mot lösen.

I fråga om byggnad som avses i första stycket skall vad i 34, 38 och 158 §§ är föreskrivet ej medföra hinder mot ändring som efter vad Konungen därom stadgat är att hänföra till nybyggnad. Sådan ändring må dock ej vidtagas, med mindre ägaren av den intagna marken medgiver det.

40 §.

Inom område som ingår i stadspian må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden *kan* väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Inom område som ingår i stadsplan må schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke vidtagas, såvitt åtgärden *uppenbartigen är av beskaffenhet att kunna* väsentligt försvåra områdets användning för avsett ändamål.

Har med avseende å visst område beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan eller har förbud mot nybyggnad meddelats enligt 36 §, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot åtgärd varom sägs i första stycket.

Om avstående av mark.

41 §.

I stadsplan ingående mark som är avsedd till gata eller annan allmän plats äger staden lösa, när staden begär det.

Annan i stadsplan ingående mark som ej är avsedd för enskilt bebyggande äger staden lösa, såvitt markens användning för avsett ändamål ej ändock kan anses säkerställd.

42 §.

Ingår allmän väg i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde som skall tillhöra staden, skall vägmarken utan ersättning tillfalla staden i den mån den tages i anspråk för avsett ändamål.

43 §.

Ingår enskild väg för två eller flera fastigheter i mark som enligt stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats, skall angående stadens rättigheter och skyldigheter med avseende å vägmarken vad i 20 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

44 §.

Är mark som ingår i byggnadskvarter icke bebyggd i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanen och kan stadsplanens genomförande ej förväntas äga rum inom skälig tid utan stadens ingripande, må Konungen medgiva staden att lösa marken i den mån så erfordras. Kan syftet vinnas genom att staden allenast löser å marken uppförd byggnad för nedrivning, må Konungen lämna tillstånd därtill.

Kan kostnaden för genomförande av stadsplan beträffande viss mark antagas väsentligt överstiga det bidrag till kostnad för gata som staden äger uttaga av tomtägare och medför planens genomförande väsentligt ökat värde för kringliggande kvartersmark, må ock Konungen medgiva staden att lösa sådan mark; dock skall ansökan härom göras före planens fastställande. Vill ägaren hellre till staden utgiva särskilt bidrag till förstnämnda kostnad, vare han berättigad därtill; och bestämme i sådant fall Konungen ett i förhållande till kostnaden och värdestegringen skäligt belopp som markägaren skall erlægga i den ordning Konungen föreskriver, vid äventyr att staden eljest må lösa marken.

Kunna staden och markägaren icke enas om det belopp till vilket värdestegringen skall beräknas, skall det bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Kostnaden för förfarandet skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

45 §.

Finnes i samband med prövning av förslag till stadsplan inlösen av viss i planen ingående mark böra ske enligt 44 § första stycket, må Konungen meddela fastställelse å planen eller del därav under villkor att sådan inlösen kommer till stånd inom viss tid, högst ett år; dock må, när synnerliga skäl äro därtill, tiden förlängas med högst ett år i sänder.

Intill dess inlösen skett eller tiden därför gått till ända, må nybyggnad ej utan Konungens tillstånd företagas å den mark som omfattas av den villkorliga fastställelsen.

46 §.

Äro enligt tomtindelning särskilda delar av tomt i olika ägares hand, vare ägare av sådan tomt del berättigad att lösa återstoden av tomt. Vilja flera lösa, äge den företråde, vars tomt del vid uppskattningen åsättes största värdet. Åsättas tomt delar lika värden, skall företråde att lösa tillkomma den som först väckt talan därom.

Erlägger den som berättigats lösa ej löseskillingen, vare ägare av annan tomt del berättigad lösa efter det åsatta värdet, såframt han gör anmälan därom hos rätten inom tre månader efter det löseskillingen skolat erläggas och styrker att han nedsatt den på återstoden av tomt en belöpande löseskillingen hos länsstyrelsen. Äro i sådant fall flera som vilja lösa, bestämmes företrädet mellan dem efter nyss stadgade grunder.

47 §.

Har ej inom ett år efter tomtindelningens fastställande ägare av tomt del väckt talan om inlösen av återstoden av tomt en eller har dylik talan ej lett till tomtens förenande i en ägares hand, vare staden berättigad lösa tomt en; dock må, om ägare av tomt del före staden väckt talan om inlösen, stadens anspråk bifallas allenast såframt ägarens talan ej leder till tomtens förenande i en ägares hand.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

48 §.

Skall mark enligt stadsplanen användas för annat ändamål än enskilt bebyggande och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare staden skyldig att lösa marken.

När ett år förflutit från tomtindelningens fastställande, åligger lösningsplikt staden jämväl beträffande tomtedel som ägaren *ej kan nyttja på annat sätt än nyss nämnts.*

När ett år förflutit från tomtindelningens fastställande, åligger lösningsplikt staden jämväl beträffande tomtedel som ägaren *kan nyttja allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde.*

Frågan huruvida lösningsplikt föreligger skall bedömas efter den fastighetsindelning som gällde vid tiden för stadsplanens antagande, med de ändringar av indelningen som skett för planens eller för tomtindelningens genomförande.

Om upplåtande av gata eller annan allmän plats.

49 §.

Iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats inom område som ingår i stadsplan ankomme på staden.

50 §.

Ny gata skall upplåtas till allmänt begagnande i den mån bebyggandet av tomter, som enligt stadsplanen hava utgång till gatan, kvarter efter kvarter fortskrider från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som i väsentlig utsträckning är bebyggt för bostads- eller industriändamål. Härvid skall iakttagas, att varje gatudel som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer skall upplåtas, när tomter med en sammanlagd längd utmed gatudelen av minst en tredjedel av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter bebyggs i enlighet med stadsplanen, dock att, om dessförinnan bebyggelse föreligger tomt efter tomt i följd från förut upplåten gata eller från allmän väg inom område som nyss sagts, gatan skall upplåtas framför sålunda bebyggda tomter.

Skall redan befintlig gata vidgas, åligger det staden att till allmänt begagnande upplåta gatans nya del i den mån tomter som enligt stadsplanen hava utgång till gatan bebyggs i enlighet med planen.

51 §.

Torg, park eller annan sådan allmän plats skall till den del den icke är att anse som gata upplåtas till allmänt begagnande, när tomter eller specialområden med en sammanlagd längd utmed platsen av minst två tredjedelar av de därvid befintliga gränslinjerna för byggnadskvarter och specialområden bebyggs i enlighet med stadsplanen eller eljest väsentligen tagits i anspråk för där angivet ändamål.

52 §.

När gata upplåtes till allmänt begagnande, skall den till bredd och höjdläge överensstämma med stadsplanen; dock äger länsstyrelsen på framställning av staden medgiva avvikelser härifrån tills vidare eller under viss tid, om den allmänna samfärdseln och hälsovården ändock kunna behörigen tillgodoses.

Vid upplåtandet skall gatan vara försedd med beläggning efter behovet och ortens sed samt med erforderliga gångbanor och nödig anordning för vattnets avrinnande. Plantering eller annan särskild anordning, varmed gatan skall

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vara försedd enligt stadsplanen, skall såvitt möjligt utföras i samband med gatans iordningställande men eljest så snart ske kan efter dess upplåtande. Skall i gatan finnas underjordisk avloppsledning, skall sådan vara anordnad vid gatans upplåtande; dock äger länsstyrelsen medgiva anstånd därmed, om det är förenligt med den allmänna hälsovårdens krav.

Vad nu sagts om gata äger motsvarande tillämpning med avseende å annan allmän plats.

53 §.

Skall enligt stadsplan trafikled anordnas till eller genom specialområde och kunna staden och den som förfogar över området ej enas om de åtgärder som böra vidtagas, äger Konungen förordna härom.

Den som förfogar över området är pliktig att deltaga i kostnaden för trafikledens anordnande i den mån han kan anses hava nytta av denna. I kostnaden inräknas ersättning för intrång som genom trafikleden tillskyndas honom. Uppstår tvist om skyldighet att deltaga i kostnaden, skall tvisten avgöras av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Kostnaden för förfarandet skall gäldas av staden, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

54 §.

Vill ägare av tomt verkställa nybyggnad därå innan gata, till vilken tomten enligt stadsplanen har utgång, blivit upplåten till allmänt begagnande, skall han anordna utfartsväg och nödigt avlopp från tomten. I den mån staden förfogar över erforderlig obebyggd mark som enligt stadsplanen är avsedd till gata eller annan allmän plats, vare staden pliktig att utan ersättning låta marken nyttjas för ändamålet.

55 §.

Är kronan efter vad i lagen om allmänna vägar sägs väghållare i stad, skall vad ovan i 49, 50, 52 och 53 §§ stadgas om ansvarighet för staden att såsom gata iordningställa och upplåta allmän väg avse kronan, med iakttagande att framställning varom i 52 § första stycket sägs må göras såväl av kronan som av staden. Kostnad, som föranledes av att gatan enligt stadsplanen bygges till större bredd eller med dyrbarare utförande i övrigt än som betingas av trafiken eller förses med underjordisk avloppsledning, skall dock gäldas av staden, om ej Konungen annorlunda förordnar.

Om ersättning för gatumark.

56 §.

Ägare av tomt vid gata är skyldig att ersätta staden värdet av gatumarken framför tomten intill gatans mitt, dock ej till större bredd än fem åttondelar av den enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden å tomten.

Är tomt belägen vid gatukors, omfattar ersättningsskyldigheten tillika den del av gatukorset som inneslutes av den i första stycket angivna gatumar-kens utdragna gränslinjer och är belägen inom ett avstånd från tomts sida eller hörn, motsvarande fem åttondelar av den i första stycket angivna hushöjden.

57 §.

Ingår i gata allmän väg eller ock vägmark som staden jämlikt 43 § nyttjar, skall tomtägarens ersättningsskyldighet enligt 56 § första stycket begränsas

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

till värdet av gatumarken framför tomten intill gatans mitt, minskad med halva arealen av vägmarken.

Ingår vägmark som avses i första stycket i gatukors och finnes den areal gatumark som återstår i korset efter avdrag av vägens areal vara mindre än den areal som ägarna av tomterna vid korset jämlikt 56 § andra stycket skola sammanlagt ersätta, jämkas ersättningsskyldigheten för tomterna så att den sammanlagt ej överstiger värdet av nämnda återstående areal.

Vad i första och andra styckena sägs avser icke allmän väg som efter det att denna lag trätt i kraft eller, om våghållningen i staden dessförinnan övertagits av kronan, sedan så skett byggts inom område som ingår i stadsplanen.

58 §.

Ersättning varom i 56 och 57 §§ sägs skall beräknas efter medelvärdet å all gatumarken framför tomten eller, i fråga om gatukors, å den mark som ingår i gatukorset; dock skall vägmark som avses i 57 § första stycket icke tagas i beräkning.

59 §.

Därest så finnes lämpligt, må Konungen på framställning av staden besluta, att gatumarkersättning som enligt 56—58 §§ sammanlagt belöper på tomtägarna inom visst område skall fördelas mellan dem efter omfattningen av den enligt stadsplanen å tomterna medgivna bebyggelsen eller efter tomternas storlek eller annan skälig grund.

Äro synnerliga skäl därtill, äger Konungen förordna om ändring i beslutet efter vad som prövas skäligt.

Beslut enligt första eller andra stycket må ej avse gata eller del därav som vid beslutets meddelande är eller lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande.

60 §.

Svarar den fördel som genom gata beredes tomt icke mot den ersättnings-skyldighet som enligt 56—58 §§ eller 59 § åligger tomtens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

61 §.

Har markägare utan lösen till staden överlåtit gatumark framför tomt eller i gatukors, eller har staden samtidigt varit ägare av både tomten och gatumarken efter det gatumarken blivit i stadsplan upptagen såsom sådan, vare tomtens ägare fri från skyldighet att utgiva ersättning intill värdet av samma mark.

62 §.

Skall gata vidgas, vare den som äger tomt vid någondera sidan av gatan skyldig att ersätta staden skillnaden mellan de ersättningsbelopp som med tillämpning av 56—58 §§ åvila tomtägare före och efter vidgningen; dock skall medelvärdet å all mark framför tomten eller i gatukorset beräknas efter medelvärdet å den mark som erfordras för vidgningen, och må den tomtägarna å ömse sidor åvilande ersättningsskyldigheten sammanlagt icke avse högre belopp än som motsvarar värdet av sistnämnda mark.

Vid bestämmandet av ersättningsskyldigheten skola i övrigt 60 och 61 §§ äga motsvarande tillämpning.

Har enligt 59 § särskild grund fastställts för fördelning av ersättning för gatumark, skall utan hinder därav den ökning av gatumarkersättning som för-anledes av gatans vidgning gäldas enligt bestämmelserna i första stycket, såvitt ej Konungen på framställning av staden annorlunda förordnar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

63 §.

Skyldighet att erlægga ersättning för gatumark inträder i mån av gatas upplåtande till allmänt begagnande. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet att erlægga ersättning för gatumark efter gatas vidgning.

Ersättningskyldigheten skall fullgöras vid anfordran. Vill tomtägare erlægga ersättning för gatumark genom avbetalningar, vare han dock berättigad därtill, om nöjaktig säkerhet ställes. Avbetalning skall ske med minst en tiondel årligen. Å oguldet belopp skall enligt stadens bestämmande ränta gäldas efter högst fem procent om året från den dag då krav på ersättning framställts. Frövas nu stadgade villkor alltför betungande för tomtägaren, äger länsstyrelsen medgiva den lättnad som påkallas av omständigheterna.

64 §.

Sedan stadsplan blivit fastställd, äger staden, ändå att ersättningskyldighet enligt 63 § ej inträtt, påkalla fastställande av den ersättning tomtägare skall gälda för gatumark.

Vill, innan tomtindelning inom visst byggnadskvarter skett, staden att den ersättningskyldighet för värdet av gatumark, som jämlikt 56—58 §§ eller 62 § första stycket kan komma att åläggas blivande tomtägare inom kvarteret, skall bestämmas, må det ske. Sedan tomtindelning skett, skall ersättningsbeloppet fördelas mellan tomtägarna jämlikt 56—59 §§ eller 62 § första stycket, varefter, om fall som avses i 60 eller 61 § är för handen, där föreskriven jämkning skall ske.

Vid bestämmande av ersättning enligt andra stycket första punkten skall vad eljest stadgas om tomt och tomtägare gälla om kvartersmark och ägare av sådan mark.

65 §.

Kunna staden och ägare av tomt eller kvartersmark ej enas om det markvärde som skall ligga till grund för beräkning av ersättning för gatumark, skall detta bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Nämnden har att efter de grunder vilka gälla för uppskattning av gatumark som avstås till staden uppskatta värdet av själva marken utan hänsyn till kostnad som staden vidkänts för markens iordningställande. Råder tvist om vidden av den gatumark som ägaren av tomten eller kvartersmarken har att ersätta, skall särskilt värde sättas å den mark tvisten gäller.

Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader för markvärdets bestämmande, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

66 §.

Då ersättning för gatumark bestämts eller markvärdering skett, vare ny ägare av tomt eller kvartersmark, som berörts av åtgärden, bunden i samma omfattning som förre ägaren.

Om ersättning för gatubyggnadskostnad.

67 §.

Stadsfullmäktige må för staden i dess helhet eller för viss del därav meddela bestämmelser om skyldighet för ägare av tomt att bidra till kostnaden för iordningställande av gata (*gatubyggnadskostnad*).

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Bestämmelserna skola underställas Konungens prövning, såframt på tomtägare lägges skyldighet som tidigare icke ålegat honom.

68 §.

Bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad skola angiva grunderna för beräkning av den kostnad som skall påföras tomtägarna och för kostnadens fördelning mellan dem samt tid och ordning för ersättningens erläggande. Vid grundernas bestämmande skall iakttagas:

1. Ersättningsskyldighet må ej åläggas tomtägare beträffande gata eller del därav eller avloppsledning vars anläggning påbörjats framför tomten då fråga angående bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad väcktes hos stadsfullmäktige.

2. Ersättningsskyldighet må ej avse gata eller del därav som lagligen skolat vara upplåten till allmänt begagnande vid tid som under 1 sägs eller avloppsledning som staden varit skyldig att utföra före samma tid.

3. Å tomtägare må ej läggas kostnad som utan motsvarande fördel för tomts bebyggande föranledes av att gatas höjdläge skall i väsentlig mån avvika från markens naturliga höjdläge eller av att gatas anläggning eljest på grund av särskilda omständigheter ställer sig mer än vanligt kostsam.

4. Tomtägare må icke belastas med gatubyggnadskostnad i större omfattning än som gäller i fråga om honom åliggande skyldighet att ersätta gatumark; dock må kostnad uttagas för iordningställande av vägmärk såsom gata eller av gatumark som avses i 61 §, oaktat ersättningsskyldighet som nyss nämnts icke föreligger beträffande marken.

5. Utan hinder av vad under 4 sägs må den gatubyggnadskostnad, som skulle sammanlagt belöpa å tomtägarna inom visst område, fördelas mellan dem efter omfattningen av den enligt stadsplanen å tomterna medgivna bebyggelsen eller efter tomternas storlek eller annan skälig grund.

6. Är inom gatudel, som begränsas av två på varandra följande tvärgators utdragna mittlinjer, gatubyggnadskostnaden icke överallt densamma, skall ersättningen beräknas efter den genomsnittliga kostnaden.

7. Tomtägare må icke belastas med större andel av kostnaden för avloppsledning än som med hänsyn till avloppsvattnets mängd och beskaffenhet samt övriga på kostnaden inverkan omständigheter kan anses belöpa på avloppet från tomten, jämfört med annat avlopp för vilket ledningen är avsedd.

8. Till grund för bestämmande av gatubyggnadskostnad må, i stället för vad under 5—7 sägs, läggas på tidigare erfarenhet stödda beräkningar av vad gata eller avloppsledning under likartade förhållanden betingar i anläggning.

9. Därest nuvarande eller föregående ägare av tomt mot vederlag helt eller delvis vunnit befrielse från deltagande i kostnad för anläggning av gata eller avloppsledning, skall hänsyn tagas härtill.

10. Tomtägarnas åligganden skola städse motsvara skäliga anspråk på rättvisa och billighet.

69 §.

Svarar den fördel som genom gatas iordningställande beredes tomt icke mot den skyldighet som enligt bestämmelser om bidrag till gatubyggnadskostnad åvilar tomtens ägare, jämkas ersättningen med hänsyn därtill.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Särskilda bestämmelser om marks avstående och iordningställande i vissa fall.**70 §.**

Lägges stadsplan över område i en ägares hand, må Konungen på ansökan av staden vid planens fastställande förordna, att mark som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till gata eller annan allmän plats eller till allmän byggnad skall utan ersättning tillfalla staden, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall angivas till läge och gränser. Marken skall avträdas, när staden behöver taga den i anspråk för avsett ändamål.

När fråga väckts om tillämpning av vad i första stycket sägs, skall byggnadsnämnden göra anmälan därom hos inskrivningsdomaren, som har att så snart ske kan å inskrivningsdag göra anteckning i fastighets- eller inteckningsboken om vad sålunda förekommit; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan anmälan inkommit ej hinder för förordnande om markens avstående till staden.

Vid fastställande av ändring av stadsplan äger Konungen på ansökan av staden, om synnerliga skäl äro därtill, förordna att mark som avstått enligt första stycket skall utbytas mot annan mark, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

71 §.

Den som fått avstå mark enligt 70 § skall frigöra den från inteckning och annan särskild rätt, som gäller däri. Kan detta icke ske, vare han pliktig att hålla staden skadeslös.

Finnes å marken, då den avträdes, byggnad, stängsel, växande skog, plantering eller annat av beskaffenhet att kunna hänföras till den fasta egendomen, vare staden skyldig att utgiva ersättning därför.

Kunna parterna ej enas om ersättningens storlek, skall denna bestämmas av nämnd som på endera partens ansökan tillsättes i den ordning lagen om expropriation föreskriver. Staden skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader för ersättningens bestämmande, såvitt ej med hänsyn till omständigheterna annat finnes skäligt.

72 §.

Ägare av tomt inom område, beträffande vilket förordnande enligt 70 § meddelats, vare ej skyldig att utgiva ersättning för gatumark.

73 §.

I förordnande som avses i 70 § må Konungen, i den mån så prövas skäligt, på stadens begäran föreskriva, att områdets ägare skall vara pliktig att i den ordning Konungen bestämmer bekosta anläggning av gator och avloppsledningar inom området.

Om underhåll av gata m. m.**74 §.**

Underhåll av gata eller annan allmän plats så ock av allmän avloppsledning åvilar staden.

Är kronan väghållare i stad, skall underhållet av allmän väg som upplåtits till gata åvila kronan, dock med den begränsning som avses i 55 §. Samma lag vare i fråga om gata som förklarats tillika vara allmän väg.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om ersättning för skada vid stadsplans genomförande.

75 §.

Varder vid genomförandet av stadsplan område, som varit avsett till allmän samfärdsel, helt eller delvis använt för annat ändamål eller ändrat till sitt höjdläge, och uppstår därigenom skada för ägare av invid liggande mark eller byggnad därå eller för den som har nyttjanderätt till marken eller byggnaden eller för innehavare av servitut som vilar å marken, är staden pliktig att ersätta skadan.

III. Om tillämpning i vissa fall av byggnadsplan.

76 §.

Konungen äger förordna, att vad i denna lag med avseende å landet är stadgat om byggnadsplan skall tills vidare äga tillämpning inom visst område som hör till stad.

IV. Om utomplansbestämmelser.

77 §.

Utomplansbestämmelser antagas av stadsfullmäktige, när så erfordras, men skola för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen.

Vad nu sagts gäller ock om ändring av utomplansbestämmelser.

78 §.

Utomplansbestämmelser för område som ingår i fastställd generalplan må ej fastställas i strid mot planen.

79 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot utomplansbestämmelser, dock må länsstyrelsen eller, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt motverkar syftet med bestämmelserna.

80 §.

Har beslut fattats eller fråga väckts om antagande eller ändring av utomplansbestämmelser för visst område, skall angående förbud mot nybyggnad inom området vad i 14 och 15 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

Finner länsstyrelsen utomplansbestämmelser icke kunna fastställas eller ock böra i viss del undantagas från fastställelse, äger länsstyrelsen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret eller luftfarten.

81 §.

I närheten av befästning eller statlig flygplats eller av annan än staten tillhörig flygplats för allmänt bruk må ej nybyggnad företagas eller virkes- eller annat varuupplag, materialgård eller ljusanordning inrättas, såframt därigenom befästningens eller flygplatsens användning för avsett ändamål försvåras

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

eller eljest avsevärt men åsamkas försvaret eller luftfarten; dock må länsstyrelsen medgiva undantag när synnerliga skäl äro därtill.

82 §.

Har beslut meddelats om anläggande eller utvidgning av befästning eller av statlig flygplats eller om tillstånd till anläggande eller utvidgning av annan flygplats för allmänt bruk, eller kan avsevärt men åsamkas försvaret genom bebyggelse eller inrättande av varuupplag, materialgård eller ljusanordning i närheten av militär anläggning av annat slag, äger länsstyrelsen förordna, att vad i 81 § sägs skall äga motsvarande tillämpning.

83 §.

Kan med hänsyn till befintlig eller tillämnad anläggning, som avses i 81 § eller i förordnande enligt 82 §, nybyggnad eller inrättande av varuupplag, materialgård eller ljusanordning ej ske i den omfattning eller på det sätt som eljest varit tillåtet, och kan markens ägare till följd härav nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare värde, vare han berättigad till ersättning för den skada han härigenom lider; kan marken av nämnda orsak överhuvud ej användas för enskilt bebyggande och kan ägaren till följd härav nyttja marken allenast på sätt nyss sagts, vare anläggningens ägare skyldig att lösa marken, där ej sådan skyldighet jämlikt 21 eller 48 § åligger staden.

Enahanda rätt till ersättning för skada tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan anläggningens ägare och markens ägare eller annan sakägare gälla jämväl mot den som förvärvat sakägarens rätt till fastigheten efter det inskränkningen i möjligheterna att nyttja marken inträdde.

84 §.

Har i fastställd generalplan eller stadsplan med hänsyn till anläggning, som avses i 81 § eller i förordnande enligt 82 §, blivit bestämt, att mark skall användas för annat ändamål än enskilt bebyggande, och har staden på grund av bestämmelserna i 21 eller 48 § löst marken, vare staden, såvitt den kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till den erlagda löseskillingen, berättigad till ersättning av anläggningens ägare för sin förlust.

85 §.

Kan i fall som avses i 83 eller 84 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skola bestämmelserna i 23 § lända till efterrättelse; dock att vad där sägs om staden skall gälla anläggningens ägare.

VI. Om särskilda åtgärder i vissa fall för reglering av bebyggelsen.

86 §.

Finnes område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan bära särskilt skyddas på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

äger Konungen förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Ej må tillstånd vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skälig ersättning därför gives.

87 §.

Till förekommande av tätbebyggelse inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan äger Konungen meddela de föreskrifter som för ändamålet finnas erforderliga.

Föreskrift som i första stycket sägs må ej avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

TREDJE AVDELNINGEN.

Bestämmelser för vissa stadliknande samhällen.

88 §.

Vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för köping.

Detsamma gälle i fråga om annat samhälle, där vid denna lags ikraftträdande bestämmelserna för stad i stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142) skola tillämpas.

89 §.

Beträffande samhälle som avses i 88 § skall den inskränkning i tomtägars skyldighet att ersätta gatumark som enligt 57 och 62 §§ eller motsvarande äldre bestämmelser äger rum, därest i gatumarken ingår allmän väg, ej gälla i det fall att vägen efter den 1 januari 1928 byggts inom område som ingår i stadsplanen.

90 §.

Konungen äger förordna, att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för tätare befolkad ort på landet.

91 §.

I samband med förordnande som avses i 90 § äger Konungen meddela det förbud mot nybyggnad inom orten som föranledes av omständigheterna.

Har fråga väckts om sådant förordnande, må länsstyrelsen i avbidan på frågans slutliga avgörande utfärda förbud mot nybyggnad inom orten utan länsstyrelsens tillstånd.

92 §.

Har byggnadsförbud enligt 91 § första stycket meddelats eller är fall för handen som avses i 91 § andra stycket, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

93 §.

Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upplåtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för samhälle som avses i 88 eller 90 §, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

94 §.

Finnes till följd av ändrade förhållanden tillämpning av vad i denna lag är stadgat för stad icke vidare böra upprätthållas för samhälle som avses i 88 § andra stycket eller 90 §, må Konungen förordna, att sådan tillämpning skall upphöra.

95 §.

I samhälle som avses i 88 eller 90 § skall den myndighet som eljest utövar samhällets beslutanderätt äga den befogenhet som enligt denna lag tillkommer stadsfullmäktige.

FJÄRDE AVDELNINGEN.

Bestämmelser för landet i övrigt.**I. Om generalplan.**

96 §.

Till ledning för närmare planläggning av bebyggelsen skall generalplan upprättas i den mån så erfordras.

Vad i 9 § andra, tredje och fjärde styckena stadgas angående generalplan i stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande generalplan på landet.

97 §.

Generalplan så ock ändring därav antages av kommunalfullmäktige och skall, i den mån den blivit fastställd av länsstyrelsen, lända till efterrättelse enligt vad nedan sägs.

Vad i 10 § tredje stycket stadgas om generalplan i stad skall ock gälla sådan plan på landet.

98 §.

Underlåter kommun att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av generalplan, där sådan erfordras, må dylik plan efter kommunalfullmäktiges hörande upprättas genom länsstyrelsens försorg. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande ändring av generalplan.

Kostnaden för upprättande eller ändring av generalplan enligt första stycket skall gäldas av kommunen, i den mån ej bidrag enligt vad särskilt må vara stadgat utgår av statsmedel.

99 §.

Länsstyrelsen må fastställa generalplan beträffande område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan. Fastställelse må dock meddelas allenast på framställning av kommunen, såvitt fråga är om område som enligt planen skall användas för annat ändamål än enskilt bebyggande.

Beträffande område, som är avsett att tills vidare undantagas från tätbebyggelse eller från viss annan bebyggelse, må fastställelse ej meddelas att gälla för längre tid än fem år. Länsstyrelsen äger dock förlänga tiden för beslutets giltighet, varje gång med högst fem år.

Vad i första och andra styckena stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ändring av fastställd generalplan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

100 §.

Nybyggnad må icke företagas i strid mot fastställd generalplan; dock må länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och generalplanens syfte icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats före planens fastställande, därefter icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om generalplanens syfte icke avsevärt motverkas.

101 §.

Är fråga väckt om fastställelse av generalplan beträffande visst område eller ändring av fastställd generalplan, äger länsstyrelsen för viss tid, högst fem år, förordna, att nybyggnad icke må företagas inom området utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

102 §.

Har med avseende å visst område generalplan fastställts eller förbud enligt 101 § meddelats, äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

103 §.

Mark som enligt fastställd generalplan är avsedd för annat ändamål än enskilt bebyggande må lösas av kommunen, såvitt ej markens användning för avsett ändamål ändock kan anses säkerställd.

104 §.

Vad i 21—23 §§ stadgas om lösnings- och ersättningsplikt med anledning av generalplan i stad skall äga motsvarande tillämpning beträffande generalplan på landet.

II. Om stadsplan.

105 §.

Erfordras med avseende å tätare befolkad ort inom kommun på landet att stadsplan upprättas för närmare reglering av bebyggelsen men finnes med hänsyn till ortens förhållanden förordnande enligt 90 § ej lämpligen böra meddelas, skall kommunen upprätta stadsplan för orten.

106 §.

I fall som avses i 105 § skall vad i 25—75 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning; och skall därvid vad som stadgats om stad och stadsfullmäktige i stället gälla kommunen och kommunalfullmäktige.

Har fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan för visst område, äger länsstyrelsen, om synnerliga skäl äro därtill, för viss tid, högst fem år, förordna att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

Finnes vad i denna lag är stadgat för stad om iordningställande och upp-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

låtande till allmänt begagnande av gata eller annan allmän plats vara oskäligt betungande för kommunen, må Konungen medgiva den lindring som prövas nödig.

III. Om byggnadsplan.

107 §.

Har tätbebyggelse uppkommit eller kan sådan bebyggelse väntas inom nära förestående tid uppkomma å viss ort, och föranleda ej omständigheterna till upprättande av stadsplan, skall länsstyrelsen, i den mån det finnes erforderligt, för reglering av bebyggelsen upprätta och fastställa byggnadsplan för orten.

Byggnadsplan skall utmärka och till gränserna angiva de för olika ändamål avsedda områden som ingå i planen, såsom byggnadsmark samt vägar och andra allmänna platser. I den mån så erfordras skola jämväl höjdlägen angivas.

Erfordras särskilda bestämmelser angående områdenas bebyggande eller användning i övrigt, skola sådana bestämmelser intagas i planen.

108 §.

Har fråga väckts om upprättande av byggnadsplan för visst område eller om ändring av sådan plan, äger länsstyrelsen för viss tid, högst fem år, förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Länsstyrelsen må ock förlänga förbudets giltighetstid med högst tre år i sänder; dock skall beslut härom underställas Konungens prövning, om sammanlagda giltighetstiden kommer att överstiga åtta år.

109 §.

Nybyggnad må ej företagas i strid mot byggnadsplan; dock må länsstyrelsen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, annan myndighet som Konungen bestämmer medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och nybyggnaden ej avsevärt försvårar markens användning för avsett ändamål.

Därest så finnes påkallat, äger länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom område som ingår i byggnadsplan ej må företagas utan tillstånd av länsstyrelsen, innan vägar, vattenförsörjning och avlopp för området anordnats i erforderlig mån.

110 §.

Beträffande område som ingår i byggnadsplan eller med avseende å vilket förbud mot nybyggnad meddelats enligt 108 § äger länsstyrelsen, i den utsträckning som föranledes av omständigheterna, stadga förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd.

111 §.

Kostnaden för upprättande av byggnadsplan skall, till den del den ej täckes av statsmedel, gäldas av kommunen i den mån det med hänsyn till dess intresse av planen och övriga omständigheter finnes skäligt. Återstoden skall fördelas mellan markägarna efter den areal byggnadsmark som enligt planen tillkommer envar av dem och med hänsyn jämväl till den bebyggelse som planen medgiver dem. Föranleda särskilda omständigheter att vad som sålunda belöper å viss markägare icke står i skäligt förhållande till den nytta han har av pla-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

nen, skall beloppet jämkas samt kommunens och övriga markägares bidrag bestämmas med hänsyn härtill.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande ändring av byggnadsplan.

Det ankommer på länsstyrelsen att meddela beslut i de hänseenden som avses i första och andra styckena.

112 §.

Mark som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats må, i den mån den till följd av nybyggnad erfordras för samfärdseln inom området, utan ersättning tagas i anspråk och nyttjas för det avsedda ändamålet, såvitt marken är obebyggd och vid planens fastställande tillhörde antingen den fastighet, å vilken nybyggnaden företagits eller från vilken efter fastställandet mark för byggnaden upplåtits, eller ock annan fastighet som hade samma ägare.

113 §.

Lägges byggnadsplan över område i en ägares hand, må länsstyrelsen vid planens fastställande förordna, att ägaren skall, ändå att 112 § ej är tillämplig, utan ersättning upplåta obebyggd mark, som för områdets ändamålsenliga användning erfordras till väg eller annan allmän plats, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt. Den mark som förordnandet avser skall angivas till läge och gränser. Marken skall upplåtas, när den behöver tagas i anspråk för avsett ändamål.

När fråga väckts om tillämpning av vad i första stycket sägs, skall länsstyrelsen göra anmälan därom hos inskrivningsdomaren, som har att så snart ske kan å inskrivningsdag göra anteckning i fastighets- eller inteckningsboken om vad sålunda förekommit; och vare överlåtelse av mark som äger rum efter det sådan anmälan inkommit ej hinder för förordnande om markens upplåtande.

Äro synnerliga skäl därtill, må länsstyrelsen i samband med ändring av byggnadsplan besluta om jämkning i förordnande som avses i första stycket, såvitt det kan ske utan förfång för ägaren.

114 §.

Om rätt att i vissa andra fall än som avses i 112 och 113 §§ taga i anspråk mark, som enligt byggnadsplan är avsedd till väg eller annan allmän plats, stadgas i lagen om allmänna vägar och lagen om enskilda vägar.

115 §.

Nyttjanderätt till mark enligt 112 eller 113 § gälle framför annan rätt till marken som uppkommit efter byggnadsplanens fastställande.

Lägges stadsplan över mark som avses i 112 eller 113 §, må Konungen på ansökan av kommunen eller samhället förordna, att marken utan ersättning skall tillfalla kommunen eller samhället.

116 §.

Har i byggnadsplan bestämts att mark skall användas till väg eller annan allmän plats utan att skyldighet att upplåta marken föreligger enligt 112 eller 113 §, och kan markens ägare till följd av vad sålunda bestämts nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till dess tidigare vär-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

de, vare han berättigad till ersättning för den skada som han härigenom lider. Samma lag vare om innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken som upplåtits innan byggnadsplanen fastställdes. Skyldighet att svara för ersättningen åligger i fråga om mark, som är avsedd till allmän väg, kronan samt beträffande annan mark vägförening, inom vars område marken är belägen. Finnes ej vägförening när fråga uppkommer om ersättning i fall som sist nämnts, skall länsstyrelsen förordna om sådan förenings bildande.

Ersättningen skall bestämmas att utgå med visst årligt belopp, med rätt för såväl den ersättningsskyldige som markens ägare eller annan sakägare att i händelse av ändrade förhållanden eller sedan tio år förflutit från det ersättningen senast bestämts erhålla ny prövning av beloppet. Vad i fråga om ersättning avtalats eller uppenbarligen förutsatts skola gälla mellan den ersättningsskyldige och sakägare gälle jämväl mot den som efter byggnadsplanens fastställande förvärvat sakägarens rätt till marken.

Frågan huruvida ersättningsplikt föreligger skall bedömas med hänsyn till den fastighetsindelning som gällde vid tiden för byggnadsplanens fastställande, med de ändringar av indelningen som skett för planens genomförande.

117 §.

Kan i fall som avses i 116 § överenskommelse i ersättningsfrågan ej träffas, skall vad i 23 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

118 §.

Ej må mot ägarens bestridande i byggnadsplan bestämmas att mark skall användas för annat ändamål än till enskilt bebyggande, väg eller annan allmän plats, med mindre ägaren tillförsäkras ersättning för skada som han lider genom att han till följd av planen kan nyttja marken allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens värde. Om markägaren så ford- rar, skall, innan byggnadsplan fastställs, för gäldande av ersättningen ställas säkerhet som länsstyrelsen prövar betryggande. Från ställande av säkerhet vare kronan fri.

Utan hinder av vad nu sagts må, med iakttagande att behovet av vägar och andra allmänna platser främst tillgodoses, bestämmas att mark inom område som är i en ägares hand skall användas för allmän byggnad som erfordras för området, i den mån det med hänsyn till den nytta ägaren kan förväntas få av planens genomförande och övriga omständigheter prövas skäligt.

Mark som i byggnadsplan avsetts för annat ändamål än väg eller annan allmän plats må ej fördenskull tagas i anspråk för ändamålet utan medgivande av markens ägare.

IV. Om utomplansbestämmelser.

119 §.

Utomplansbestämmelser fastställas av länsstyrelsen, när så erfordras.

120 §.

Beträffande utomplansbestämmelser på landet skall vad i 78 och 79 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)***V. Om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret eller luftfarten.**

121 §.

Med avseende å område, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall vad i 81—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Beträffande annat område äger länsstyrelsen föreskriva, att vad i 81 § är stadgat skall lända till efterrättelse, ävensom meddela sådant förordnande som avses i 82 §; och skall i sådant fall vad i 83—85 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning inom området.

VI. Om särskilda åtgärder i vissa fall för reglering av bebyggelsen.

122 §.

Finnes område som icke ingår i stadsplan eller byggnadsplan böra särskilt skyddas på grund av naturskönhet, växtlighet eller andra särskilda naturförhållanden eller med hänsyn till förefintlig från historisk eller konstnärlig synpunkt värdefull bebyggelse, fasta fornlämningar eller andra minnesmärken, må länsstyrelsen förordna, att nybyggnad inom området icke må företagas utan länsstyrelsens tillstånd. Ej må tillstånd vägras, om avsevärt men därigenom tillskyndas markens ägare, utan att skäligen ersättning därför gives.

123 §.

Till förekommande av tätbebyggelse inom område som ej ingår i stadsplan eller byggnadsplan äger länsstyrelsen meddela det förbud mot nybyggnad och de föreskrifter i övrigt som för ändamålet finnas erforderliga.

124 §.

Förbud eller föreskrift som i 123 § sägs må ej avse bebyggelse för jordbrukets, fiskets, skogsskötselns eller därmed jämförligt behov.

125 §.

Från förbud eller föreskrift som meddelats enligt 123 § må länsstyrelsen medgiva undantag, när särskilda skäl äro därtill och syftet med förbudet eller föreskriften icke motverkas. Kan fastighet, vilken bildats innan förbudet eller föreskriften meddelades, på grund härav icke tagas i anspråk för byggnadsändamål, må ock undantag enligt vad nu sagts medgivas, om syftet med förbudet eller föreskriften icke avsevärt motverkas.

FEMTE AVDELNINGEN.**Gemensamma bestämmelser för stad och landet.****I. Om regionplan.**

126 §.

Finnes för två eller flera städer, samhällen som avses i 88 och 90 §§ eller landskommuner gemensam planläggning böra i ett eller flera hänseenden äga rum beträffande grunddragen för markens användning, såsom i fråga om vik-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

tigare trafikleder, flygplats, områden för tätbebyggelse och områden för fri-luftsliv samt anläggningar för vattenförsörjning och avlopp, skall regionplan upprättas.

Erfordras närmare bestämmelser angående användningen av område som omfattas av regionplan, skall planen innehålla sådana bestämmelser.

127 §.

Har fråga väckts om upprättande av regionplan, skall länsstyrelsen efter erforderlig utredning överlämna handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till Konungen.

Konungen bestämmer därefter, huruvida regionplan skall finnas, angående regionplaneområdets omfattning och i vilka hänseenden gemensam planläggning skall äga rum.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning med avseende å upphävande eller ändring av vad sålunda bestämts.

128 §.

Har Konungen förordnat att regionplan skall finnas, skola för handläggning av frågor rörande planen de kommuner och samhällen som beröras av denna bilda regionplaneförbund.

Beträffande sådant förbund skall, med de avvikelser som följa av vad i denna lag stadgas, lagen om kommunalförbund äga tillämpning.

Angående utredning varom i 127 § sägs skall gälla vad i sistnämnda lag stadgas om där avsedd utredning.

129 §.

En ledamot av förbundsdirektionen, tillika ordförande, skall jämte ersättare för honom utses av Konungen. Övriga ledamöter i förbundsdirektionen jämte ersättare för dem skola utses av förbundets medlemmar till det antal för varje medlem som bestämmes i förbundsordningen.

Kan enighet icke uppnås angående förbundsordningen eller ändring av denna, skall länsstyrelsen besluta därom.

130 §.

Kan regionplan komma att beröra kommuner eller samhällen inom två eller flera län, må Konungen bestämma, att länsstyrelsen i ett av länen skall taga den befattning med upprättande av regionplan och övriga med planen sammanhängande frågor som ankommer på länsstyrelse.

131 §.

Regionplan fastställs av Konungen efter förslag av förbundsdirektionen och sedan förbundsmedlemmarna erhållit tillfälle att yttra sig över förslaget. Har avvikande mening uttalats inom direktionen eller har förbundsmedlem framställt erinran mot förslaget, äger Konungen göra den avvikelse från detta som med hänsyn till sålunda yppad mening må anses befogad.

Vad nu sagts gäller ock i fråga om ändring av regionplan.

132 §.

Kostnaderna för upprättande eller ändring av regionplan samt för regionplaneförbunds verksamhet i övrigt skola, intill dess planen fastställts, förskjutas av förbundsmedlemmarna eller av statsmedel enligt vad Konungen på förslag av förbundsdirektionen bestämmer.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Kostnaderna skola, i den mån bidrag ej lämnas av statsmedel, slutligen fördelas mellan förbundsmedlemmarna efter vad som med hänsyn till varje medlems nytta av planen finnes skäligt. Därest ej omständigheterna föranleda till annat, sker fördelningen efter skatteunderlag.

Grunderna för fördelningen skola på förslag av förbundsdirektionen bestämmas av Konungen, sedan planen eller ändring därav fastställts.

133 §.

Underlåter förbundsdirektionen att vidtaga erforderliga åtgärder för upprättande av regionplan, må Konungen förelägga direktionen viss tid, inom vilken sådan plan skall vara underställd Konungens prövning. Ställer direktionen sig ej föreläggandet till efterrättelse, äger Konungen på förbundets bekostnad låta upprätta samt, efter hörande av direktionen och dem frågan eljest rör, fastställa regionplan.

Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning, om ändring av regionplan finnes påkallad för regionplaneområdets ändamålsenliga utveckling eller till främjande av betydande allmänt intresse.

134 §.

Regionplan skall tjäna till ledning vid upprättande av generalplan, stadsplan, byggnadsplan och utomplansbestämmelser eller ändring därav så ock eljest vid reglering av bebyggelsen eller användningen i övrigt av mark inom planområdet.

Förutsätter genomförandet av regionplan, att ändring sker av generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, äger Konungen för viss tid meddela det förbud mot nybyggnad som föranledes av omständigheterna.

Om befogenhet för länsstyrelse att meddela förbud mot nybyggnad när fråga väckts om ändring av generalplan, stadsplan eller byggnadsplan eller av utomplansbestämmelser i stad, stadgas i 15, 35, 80, 101, 106 och 108 §§.

135 §.

Är nybyggnad eller schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd inom regionplaneområde beroende på prövning av myndighet, skall denna tillse, att markens användning för i regionplanen avsett ändamål icke försvåras. Ej må dock härigenom avsevärt men tillskyndas markens ägare utan att skälig ersättning därför gives.

II. Om tillstånd för särskilt fall till tätbebyggelse.

136 §.

Utan hinder av att förhållande ej föreligger som enligt denna lag förutsättes för att mark skall få användas till tätbebyggelse äger Konungen och, enligt av Konungen meddelade föreskrifter, myndighet som Konungen bestämmer för särskilt fall medgiva tillstånd till nybyggnad, vilken innefattar sådan bebyggelse.

III. Om bestämmande och erläggande av lösen.

137 §.

Med avseende å inlösen av mark enligt denna lag skola de allmänna bestämmelserna i lagen om expropriation i tillämpliga delar lända till efterrättelse med iakttagande av vad nedan i 138—145 §§ stadgas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

138 §.

I fall, då markens ägare är berättigad fordra att inlösen sker, ankommer det på honom att göra ansökan om stämning.

Uppkommer i mål angående inlösen av mark tvist om rätt eller plikt att lösa och erfordras ej för prövning av tvisten att uppskattning sker av markens värde, give rätten särskild dom i tvisten, innan nämnd sättes, och äge rätten förordna, att målet i övrigt skall vila till dess domen vunnit laga kraft. Ogillas yrkandet om inlösen, gälle i fråga om rättegångskostnad vad därom i allmänhet är stadgat.

139 §.

Har ägare av tomt del väckt talan om inlösen av återstoden av tomten, vare ägare av annan tomt del berättigad att utan ny stämning föra talan om inlösen.

I sådant mål skola de ledamöter av expropriationsnämnden som parterna äga välja utses gemensamt av de ägare till tomten som föra talan i målet eller, om de ej kunna enas om valet, av rätten. Nämnden skall för varje ägare åsätta hans tomt del särskilt värde.

140 §.

Är fråga om marks avstående till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde, skola de särskilda bestämmelserna i 78 och 79 §§ lagen om expropriation äga tillämpning.

141 §.

Bestämmelserna i 12 § första stycket, lagen om expropriation skola ej äga tillämpning med avseende å inlösen av mark som ingår i stadsplan.

Är fråga om att mark som ingår i tomt skall inlösas av anledning varom förmåles i 46 eller 47 §, skall i stället för bestämmelserna i 16 § andra stycket lagen om expropriation gälla, att till rätten skall ingivas karta med protokoll rörande mätning av tomten enligt bestämmelserna i 2 kap. lagen om fastighetsbildning i stad; och skall vad i 47 a § lagen om expropriation är stadgat om karta och beskrivning i stället gälla karta och protokoll som nu sagts.

142 §.

Om å mark som är avsedd till gata eller annan allmän plats finnes byggnad, stängsel, växande skog, plantering eller annat som hör till marken och skall lösas, bör särskilt värde sättas å själva marken. Där ej all mark provas hava lika värde, skola de särskilda värdena utsättas.

143 §.

Vill kommun eller samhälle lösa i enskild väg ingående mark som enligt denna lag må tagas i anspråk och nyttjas till trafikled eller annan allmän plats, skall vid expropriationsersättningens bestämmande hänsyn tagas till denna rätt. Ej må kostnad som kommunen eller samhället nedlagt för trafikledens eller platsens iordningställande föranleda höjning av ersättningsbeloppet.

144 §.

Försummar kommun eller samhälle att, på sätt i 48 § första stycket lagen om expropriation stadgas, nedsätta fastställd expropriationsersättning och har ej kommunen eller samhället enligt medgivande av markens ägare eller jämlikt stadgande i samma lag tagit marken i besittning, skall den väckta frågan om

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

markens avträdande, om någon till ersättning berättigad yrkar det, vara förfallen, såvitt på hans rätt inverkar.

145 §.

I fråga om mark som inlösts enligt denna lag skola bestämmelserna i 68—70 §§ lagen om expropriation icke äga tillämpning.

146 §.

Vad i 137, 138, 144 och 145 §§ är stadgat beträffande inlösen av mark skall i tillämpliga delar gälla med avseende å inlösen av byggnad i fall som i 44 § första stycket sägs.

IV. Om ansvar, handräckning och fullföljd av talan m. m.

147 §.

Företager någon nybyggnad eller annan åtgärd i strid mot förbud som meddelats i denna lag eller med stöd av lagen, straffes med dagsböter. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Böter tillfalla kronan.

148 §.

I fall som avses i 147 § äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad olagligen skett.

Ansökan om handräckning må göras av allmän åklagare eller av byggnadsnämnd. Är ansökan gjord av allmän åklagare och begär utmättningsman att kostnad för förrättning skall förskjutas, må det ske av allmänna medel. I övrigt gälla enahanda bestämmelser som äro stadgade för det i 191 § utsokningslagen avsedda fallet.

149 §.

Över stadsfullmäktiges, kommunalfullmäktiges, municipalfullmäktiges eller byggnadsnämnds beslut rörande stadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning som enligt denna lag för att bliva gällande skall fastställas av Konungen eller länsstyrelsen, så ock över förbundsdirektions förslag till regionplan må särskild klagan ej föras, vederbörande obetaget att framställa erinringar mot beslutet i ärendet angående fastställelse därå. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning å beslut av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige som innefattar framställning om fastställelse av generalplan eller om annan åtgärd av Konungen eller länsstyrelse enligt denna lag.

Om talan mot annat beslut av byggnadsnämnd meddelas bestämmelser av Konungen.

150 §.

Länsstyrelsens beslut rörande fastställelse av generalplan, stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning skall meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad från den dag då beslutet meddelades anföra besvär hos Konungen.

Talan mot annat av länsstyrelsen meddelat beslut föres hos Konungen genom besvär i den ordning som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Har länsstyrelse till alla delar fastställt av stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige, municipalfullmäktige eller byggnadsnämnd antaget eller eljest i vederbörlig ordning handlagt förslag rörande generalplan, stadsplan, byggnadsplan, utomplansbestämmelser eller tomtindelning, må klagan föras allenast av sakägare som i ärendet framställt yrkande vilket helt eller delvis lämnats utan bifall.

151 §.

Länsstyrelses beslut om fastställelse av utomplansbestämmelser eller ändring därav samt förordnande enligt 82 § eller 121 § andra stycket, så ock länsstyrelses beslut om förbud mot nybyggnad utan särskilt tillstånd eller mot tätbebyggelse eller mot schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

V. Allmänna bestämmelser.

152 §.

Har någon av statlig eller kommunal myndighet erhållit uppdrag att upprätta förslag till regionplan, generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller tomtindelning eller att verkställa plan- eller höjdmätning eller kartläggning till ledning vid upprättande av sådant förslag, äge han och hans biträden erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets genomförande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikes.

Vad nu sagts gälla ock den, vilken på grund av föreskrift som meddelats med stöd av denna lag har att företaga utstakning av byggnads läge eller besiktning av pågående eller avslutat byggnadsföretag eller därmed likartat arbete.

153 §.

Vad i denna lag sägs om ägare av mark eller tomt skall ock gälla om den som innehar mark eller tomt under sådan besittningsrätt som enligt lag är att hänföra till fast egendom.

154 §.

Är tomt belägen vid torg, park eller annan sådan allmän plats, skall marken framför tomten anses som gata till en bredd, motsvarande fem fjärdedelar av den å tomten enligt stadsplanen vid gatans upplåtande till allmänt begagnande tillåtna högsta hushöjden.

155 §.

Vad i 56, 62 och 67 §§ stadgas om tomt avser, förutom rättsligen bestående tomt enligt gällande tomtindelning, allenast sådan administrativt bildad tomt som är i en ägares hand. Sagda lagrum skola dock gälla jämväl annan inom byggnadskvarter belägen fastighet, varå nybyggnad företagits eller skall äga rum efter det att kvarteret intogs i stadsplanen.

156 §.

Går gräns mellan två städer i gatas längdriktning, skall i fråga om tidpunkten för inträdandet av skyldighet att upplåta gatan till allmänt begagnande så anses som om gatan vore belägen inom en och samma stad.

Kostnaden för gatan skall fördelas mellan städerna efter den nytta de hava av gatan, med rätt för vardera staden att i enlighet med de i denna lag stadgade grunderna av vederbörande tomtägare i den staden uttaga bidrag till dess andel i kostnaden som om gatan helt vore belägen inom staden.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

157 §.

Förordnas att område, för vilket generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall tillhöra stad eller köping eller meddelas beträffande sådant område förordnande att vad i denna lag är stadgat för stad skall äga motsvarande tillämpning för området, lände planen eller bestämmelserna fortfarande till efterrättelse.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande förordnande, förbud eller annan föreskrift som meddelats med stöd av bestämmelse i fjärde avdelningen.

158 §.

Vad i denna lag sägs om nybyggnad skall ock gälla om sådan ändring av befintlig byggnad som, enligt vad Konungen därom stadgar, är att hänföra till nybyggnad.

Övergångsbestämmelser.

159 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Genom denna lag upphäves stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142); dock skola de i stadsplanelagen meddelade övergångsbestämmelserna alltjämt i tillämpliga delar gälla, under iakttagande av att hänvisning till stadgande som ersatts genom bestämmelse i nya lagen skall anses i stället hava avseende å den bestämmelsen.

Förekommer eljest i lag eller särskild författning hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

160 §.

När särskilda skäl äro därtill, äger länsstyrelsen beträffande område på landet, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser ej fastställts, förordna att stadgandet i 7 § första stycket ej skall gälla förrän från och med den 1 januari 1950.

161 §.

Har stomplan fastställts före denna lags ikraftträdande, skall beträffande planen tillämpas vad om fastställd generalplan i stad är stadgat.

162 §.

Vid prövning av fråga om lösnings- eller ersättningsplikt med avseende å mark, vilken enligt denna lag eller föreskrift, som meddelas med stöd av lagen, eller enligt motsvarande äldre bestämmelser ej må tagas i anspråk för enskilt bebyggande eller för viss bebyggelse, skall värdet å marken bestämmas med skäligen hänsyn till det värde, marken vid tiden för lagens ikraftträdande ansågs hava enligt dittills tillämpade grunder; och må förty jämväl det värde som då tillmättes marken för tätbebyggelse komma i betraktande.

163 §.

Har gata eller gatudel framsför tomt upplåtits eller lagligen skolat upplåtas till allmänt begagnande före denna lags ikraftträdande, skall angående skylldighet för tomtägaren att gälda ersättning för gatumark äldre lag äga tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Vidgas gata, som upplåtits till allmänt begagnande före ikraftträdandet av denna lag, och har skyldighet för ägare av tomt att ersätta staden värdet av den gatumark, som tagits i anspråk för gatan, enligt bestämmelserna i äldre lag ännu icke inträtt vid vidgningen, skall skyldighet för tomtägaren att enligt denna lag med anledning av vidgningen gälda ersättning för mark icke inträda förrän ersättningen för mark för gatans upplåtande enligt äldre lag förfaller till betalning.

164 §.

Finnes i stadsplan föreskrift ej meddelad om den hushöjd som är tillåten å tomt, må tomtägares skyldighet att bidra till stads gatukostnad ej beräknas efter större gatubredd än aderton meter.

165 §.

Vad i 70 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å område i en ägares hand som ingår i stadsplan vilken fastställts före denna lags ikraftträdande, därest området utgör minst ett helt byggnadskvarter.

Ingår i byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande område i en ägares hand, skall vad i 113 § stadgas om upplåtande av mark äga motsvarande tillämpning.

166 §.

Är då denna lag träder i kraft föreskrift meddelad jämlikt 1 § andra stycket lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret, skall så anses som om föreskriften meddelats jämlikt motsvarande stadgande i förevarande lag.

167 §.

Har före denna lags ikraftträdande, i avbidan på upprättande av byggnadsplan, förbud meddelats mot nybyggnad utan länsstyrelsens tillstånd, vare beslutet ej gällande längre än fem år från lagens ikraftträdande, med mindre tiden förlänges enligt vad i 108 § stadgas.

168 §.

Utan hinder av vad eljest i denna lag är stadgat må, där ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer annorlunda förordnar, tätbebyggelse äga rum inom område för vilket avstyckningsplan gäller vid denna lags ikraftträdande.

Med avseende å sådan plan skall vad i 109 och 110 §§ stadgas äga motsvarande tillämpning.

169 §.

Har jämlikt äldre lag tomtindelning fastställts för område inom byggnadsplan, må nybyggnad ej företagas i strid mot tomtindelningen, dock må länsstyrelsen för särskilt fall meddela tillstånd till nybyggnad, när synnerliga skäl äro därtill. Ej må tomtindelningen ändras i andra fall än då fastställd ändring i byggnadsplanen förutsätter ändring av tomtindelningen eller ock ägarna av de tomter som beröras av ändringen äro ense därom och ändringen finnes lämplig för ett ändamålsenligt utnyttjande av tomterna.

170 §.

Beträffande byggnadsplan som fastställts före denna lags ikraftträdande skall vad i 116 § stadgas icke äga tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) L a g**angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar.**

Härigenom förordnas, dels att 4, 11, 26, 33, 35, 50—53, 65 och 66 §§ lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande anges, dels ock att i samma lag skola införas fyra nya paragrafer, betecknade 31 a, 31 b, 31 c och 33 a §§, av den lydelse som nedan sägs samt beträffande 31 a, 31 b och 31 c §§ med den överskrift som i det följande anges.

4 §.

Till byggande — — — av väg.

Ny väg — — — allmännas synpunkt.

Väg skall till läge och sträckning samt till bredd och anordning i övrigt byggas så, att ändamålet med vägen utan oskäligen kostnad vinnes med minsta intrång och olägenhet för annan. Inom område, för vilket regionplan, generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, må väg ej läggas så, att planen eller bestämmelserna motverkas.

11 §.

Väghållare är på landet kronan och inom stads område staden. Konungen äger på därom gjord framställning förordna, att köping eller annat samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning (stadsläkande samhälle), skall vara väghållare.

Finnes stad — — — eller samhället.

Där någon — — — stycket avses.

26 §.

Å mark till väg, som enligt fastställd generalplan eller stadsplan är avsedd till gata eller annan allmän plats eller till särskilt trafikområde, äger vad i 18—25 §§ är stadgat icke tillämpning, sedan marken tagits i anspråk för avsett ändamål; dock svare väghållaren för dessförinnan jämlikt 19, 21 eller 24 § uppkommen ersättnings- eller lösningsrätt.

Om enskilda utfartsvägar.**31 a §.**

Om så finnes erforderligt för tillgodoseende av trafiksäkerheten eller eljest av särskilda skäl, äger länsstyrelsen förordna, att enskild väg ej må anslutas till allmän väg utan länsstyrelsens tillstånd eller att befintlig enskild utfartsväg ej vidare må användas för ändamålet. Sådant förordnande må dock icke meddelas beträffande enskild väg, som finnes upptagen i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan.

I samband med beviljande av tillstånd, som i första stycket sägs, må länsstyrelsen föreskriva de villkor med avseende å den enskilda vägens utförande som prövas erforderliga.

Närmare bestämmelser om förordnande, som avses i första stycket, meddelas av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

31 b §.

Kan till följd av förordnande enligt 31 a § fastighet, som haft utfartsväg till allmän väg, icke erhålla lämplig utfart till sådan väg utan avsevärd kostnad för anläggning av ny eller ändrad väg för ändamålet, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för sagda kostnad. Med avseende å *sådan* ersättning skola bestämmelserna i 20—23 §§ äga motsvarande tillämpning.

Vill väghållaren bygga nödig utfartsväg, vare därtill berättigad. Väghållaren äge härvid, i den mån det erfordras för vägföretagets utförande, göra gällande den rätt att påkalla förrättning enligt lagen om enskilda vägar samt vid förrättningen föra talan, som tillkommer ägare av fastighet, för vars räkning vägen bygges.

Kan till följd av förordnande enligt 31 a § fastighet, som haft utfartsväg till allmän väg, icke erhålla lämplig utfart till sådan väg utan avsevärd kostnad för anläggning av ny eller ändrad väg för ändamålet, vare fastighetens ägare berättigad till ersättning av väghållaren för sagda kostnad. Vill väghållaren bygga nödig utfartsväg, vare därtill berättigad. Väghållaren äge härvid, i den mån det erfordras för vägföretagets utförande, göra gällande den rätt att påkalla förrättning enligt lagen om enskilda vägar samt vid förrättningen föra talan, som tillkommer ägare av fastighet, för vars räkning vägen bygges.

Föranleder förordnande varom i första stycket sägs avsevärt men vid nyttjandet av fastighet, som haft utfartsväg till den allmänna vägen, vare ägaren berättigad till ersättning härför. Enahanda rätt till ersättning för intrång tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt i arseende å fastigheten, som upplåtits innan förordnandet blev gällande.

Med avseende å ersättning som avses i första och andra styckena skola bestämmelserna i 20—23 §§ äga motsvarande tillämpning.

31 c §.

Föranleder förordnande, som i 31 a § sägs, synnerligt men vid nyttjandet av fastighet eller del därav, som haft utfartsväg till den allmänna vägen, vare ägaren berättigad fordra att fastigheten eller delen skall lösas. I avseende å sådan inlösen skall gälla vad i 24 § stadgas.

33 §.

Utmed väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnad på mindre avstånd än tolv meter från vägbanans mitt. Ej heller må inom nu nämnt avstånd utan sådant tillstånd förekomma upplag, stängsel eller dylik anordning, som hindrar vägens avvattning, skymmer utsikten över vägbanan eller eljest innebär fara för trafiksäkerheten. Föreligga särskilda skäl att öka avståndet, äger länsstyrelsen föreskriva sådan ökning, dock högst till trettio meter. Vid uppförande av byggnad å mark i annat höjdläge än vägbanans skall iakttagas, att till det eljest tillåtna minsta avståndet lägges så mycket, som motsvarar höjdskillnaden en och en halv gång räknad. Vid korsning i samma plan mellan allmänna vägar, mellan allmän väg och enskild, allmänneligen befaren väg eller mellan allmän väg och järnväg eller spårväg må icke

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

utan länsstyrelsens tillstånd byggnad uppföras eller i denna paragraf avsedd, för trafiksäkerheten vådlig anordning förekomma inom ett område, som begränsas av räta linjer mellan punkter, belägna i vägarnas mittlinjer femtio meter från korsningen.

I närheten — — — på vägen.

Upplag eller — — — av vägsynenämnden.

33 a §.

Kan till följd av förbud, varom stadgas i 33 § första stycket, fastighet eller del därav nyttjas allenast på sätt som står i uppenbart missförhållande till markens tidigare värde, vare ägaren berättigad till ersättning av väghållaren för den skada, han härigenom lider. Enahanda rätt till ersättning tillkomme innehavare av sådan nyttjanderätt eller annan särskild rätt i avseende å fastigheten, som upplåtits innan förbudet blev gällande. Med avseende å ersättning som nu sagts skola bestämmelserna i 20—23 §§ äga motsvarande tillämpning.

Fastighetens ägare må, där han det hellre vill, fordra att fastigheten eller viss del därav löses. I avseende å sådan inlösen skall gälla vad i 24 § stadgas.

35 §.

Vad i 33 och 34 §§ är stadgat äger icke tillämpning i fråga om bebyggande av område, som ingår i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan.

50 §.

Skall i — — — för vägen.

Om stadens rätt att av tomtägare uttaga ersättning för marken är stadgat i byggnadslagen.

51 §.

För iordningställande och upplåtande av väg såsom gata är i stad som här avses kronan i stället för staden ansvarig efter vad i 55 § byggnadslagen stadgas.

52 §.

Underhåll av väg i stad varom här är fråga skall, jämväl sedan vägen upplåtits såsom gata, i stället för staden åvila kronan enligt 74 § byggnadslagen. Samma lag vare i fråga om gata, som förklarats tillika vara väg.

53 §.

Vad i 50—52 §§ stadgas om stad skall äga motsvarande tillämpning å stadsliknande samhälle, där kronan är väghållare, samt å landskommun, inom vilken finnes stadsplan.

65 §.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut om fastställande av arbetsplan för väg, om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg eller om indragning av väg ävensom länsstyrelsens förordnande enligt 31 a § meddelas efter anslag. Den som är missnöjd med beslutet har att, vid talans förlust, inom en månad från den dag, då beslutet meddelades, däröver anföra besvär hos Konungen, dock att menighet äger tillgodonjuta femton dagar längre besvärstid än nu sagts.

66 §.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens eller länsstyrelsens beslut i fråga, som omförmäles i denna lag eller med stöd av densamma utfärdad författ-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ning, må, där ej i 65 § är annorledes stadgat, klagan hos Konungen föras i den ordning, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Kan fastighet, som tillkommit före nämnda dag och som uppenbarligen förutsatts skola erhålla utfartsväg till allmän väg, till följd av förordnande enligt 31 a § icke erhålla lämplig utfart till allmän väg utan avsevärd ökning av anläggningskostnaden, skall *med avseende å kostnadsökningen* vad i 31 b § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Åsamkas fastighet, som nu sagts, eller viss del därav genom förordnandet synnerligt men, gälla vad i 31 c § är stadgat.

Kan fastighet, som tillkommit före nämnda dag och som uppenbarligen förutsatts skola erhålla utfartsväg till allmän väg, till följd av förordnande enligt 31 a § icke erhålla lämplig utfart till allmän väg utan avsevärd ökning av anläggningskostnaden *eller föranleder förordnandet eljest avsevärt men vid nyttjandet av dylik fastighet*, skall vad i 31 b § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Åsamkas fastighet, som nu sagts, eller viss del därav genom förordnandet synnerligt men, gälla vad i 31 c § är stadgat.

3) L a g

angående ändring i lagen den 3 september 1939 (nr 608) om enskilda vägar.

Härigenom förordnas att 1, 4, 25, 39, 71, 86 och 91 §§ lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

Denna lag — — — eller eljest.

Vad i — — — till grunden.

Denna lag äger icke tillämpning, såvitt angår område, för vilket stadsplan fastställts; dock skall, där ej med stöd av stadgandena i 65 §, 71 § andra stycket eller 85 § annorledes i laga ordning beslutes, fastställelse av stadsplan för område icke medföra att vad tidigare jämlikt denna lag bestämts rörande fastigheter eller vägar inom området upphör att gälla.

Denna lag — — — annans ägor.

4 §.

Väg skall — — — för annan.

Ej må väg så byggas att plan eller bestämmelser, som enligt vad därom är stadgat innefatta hinder mot bebyggelse i strid mot planen eller bestämmelserna, motverkas eller eljest markens ändamålsenliga bebyggande försvåras. Ej heller må väg byggas i strid mot vad jämlikt 84 eller 85 § föreskrivits. Inom område, för vilket regionplan finnes fastställd, skall denna plan tjäna till ledning vid utförande av vägföretag.

Vägunderhåll och — — — ändamål fordrar.

Vid väghållning — — — särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

25 §.

Innan förrättning — — — ortens tidningar.

Härjämte åligge — — — är belägen.

Kungörelse och — — — vid förrättningen.

Är uppenbart — — — till förrättningen.

Avser förrättningen väg i ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, har förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för första sammanträdet.

Där fråga — — — i förrättningen.

39 §.

Efter det mål, som i 38 § sägs, blivit genom lagakraftägande dom avgjort, skall förrättningsakten översändas, där målet återförvisats till förrättningsmannen, till denne men eljest till länets lantmäterikontor eller, om vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen inom stad eller samhälle; för vilket byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, till byggnadsnämnden för att där förvaras. Avskrift av dom i målet skall, evad domen vunnit laga kraft eller ej, översändas till nämnda lantmäterikontor eller byggnadsnämnd ävensom till förrättningsmannen och den, som jämlikt 36 § har att förvara avskrift av förrättningshandlingarna.

Föres ej — — — skall förvaras.

Där förrättningen — — — dem båda.

Huru förrättningen — — — dem båda.

Huru förrättningsman — — — Konungen förordnar.

71 §.

Beträffande område — — — till efterrättelse.

Jämkning av — — — skall upplösas.

Innan länsstyrelsen meddelar förordnande eller beslut enligt första eller andra stycket, skall länsstyrelsen låta vidtaga den förberedande utredning, som må anses erforderlig, samt i ärendet höra byggnadsnämnden, där fråga är om stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, ävensom bereda ägare och innehavare av fastigheter inom området tillfälle att å sammanträde inför länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar yttra sig i ärendet. Kungörelse om sammanträdet skall minst fjorton dagar förut uppläsa i kyrkan för vederbörande församling eller församlingar och införas i ortstidning. Kommun, inom vilken området i sin helhet eller till någon del är beläget, varde av länsstyrelsen kallad att genom ombud närvara vid sammanträdet. Därest fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, ingår eller skall ingå i vägföreningen, tillställe länsstyrelsen den myndighet särskild underrättelse om sammanträdet.

Finnes inom vägförenings område mark, som i byggnadsplan avsetts till annan allmän plats än väg, skall föreningens väghållning omfatta jämväl iordningställande och underhåll av dylik plats. Vad i detta kapitel sägs om väg skall i tillämpliga delar gälla beträffande sådan allmän plats.

86 §.

Där i ärende, som i 84 och 85 §§ avses, fråga är om väg i stad eller annan ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, samt frågan kan äga betydelse för bebyggelsen eller fastighetsbildningen, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från byggnadsnämnden samt, i viktigare fall, vederbörande stadsfullmäktige, kommunalnämnd i köping eller municipalnämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

91 §.

Då i — — — beslutet angår.

Kungörelse om — — — och ortstidning.

Uppgift å — — — i orten.

Kopia av karta över föreningens vägar samt avskrift av besluten rörande desamma skola av länsstyrelsen överlämnas till länets lantmäterikontor eller, där området är beläget inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser angående stad äga tillämpning, till stadens eller samhällets byggnadsnämnd. Rörer ärendet område av såväl egentliga landsbygden som ock stad eller samhälle som nyss nämnts, vare kartkopian och avskrift av besluten tillställda både lantmäterikontoret och byggnadsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

4) **L a g**

om ändrad lydelse av 33 § civildömslagen den 15 juli 1944 (nr 536).

Häriigenom förordnas, att 33 § civildömslagen den 15 juli 1944 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

33 §.

I ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, ankommer det på byggnadsnämnden att vid prövning av ansökan om sådant lov tillse, att byggnadsföretaget överensstämmer med bestämmelserna i detta kapitel och med stöd därav meddelade föreskrifter. I fråga om anläggning eller byggnad, som avses i 24 § 1 mom. 1—3, skall av byggnadsnämnd meddelat lov till nybyggnad av nämnden underställas länsstyrelsens prövning i de hänseenden nyss sagts.

Vill någon å ort, där skyldighet ej föreligger att söka byggnadslov, utföra nybyggnad beträffande vilken gäller skyldighet att anordna skyddsrum, åligger det honom att i förväg inhämta länsstyrelsens godkännande av byggnadsföretaget i omförmälda hänseenden, dock ej i fråga om allmän byggnad vartill ritningar prövas av statlig myndighet.

Vad i — — — till nybyggnad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

B) att motionerna I: 248, 249 och 250 samt II: 373, 374, 375 och 376, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A) här ovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 juni 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Wagnsson, Ahlkvist, Ekströmer, Lindblom, Olofsson, Löthner och Lodenius;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindqvist, Olsson i Mellerud, Berg, Ljungberg, Lindahl, Andersson i Mölndal och Svensson i Stenkyrka.

Stockholm 1947. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.

472118